

๕๐๗

**ผลการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่น
ที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว**

นางสุพิน อริยะเครือ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ.2550

**The Effects of Training by a Guidance Activity Package for Developing Advanced
Moral Reasoning of Adolescent Students with Different Psychological
Characteristics**

Mrs. Supin Ariyakhruca

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2007

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มี
จิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว
ชื่อและนามสกุล นางสุพิน อริยะเครือ
แขนงวิชา การแนะแนว
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เจียรนัย ทรงชัยกุล
2. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

.....
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รัญจวน คำวชิรพิทักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เจียรนัย ทรงชัยกุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวรธีรานนท์)

วันที่ 30...เดือน...ตุลาคม.....พ.ศ. 2551.....

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มี

จิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว

ผู้วิจัย นางสุพิน อริยะเครือ **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เจียรนัย ทรงชัยกุล (2) รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ
ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงกับไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง และ (2) เปรียบเทียบการได้รับประโยชน์จากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตลักษณะแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง อายุระหว่าง 13-15 ปี จากโรงเรียนบ้านปางยางคก จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2550 จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น (1) แบบวัดจิตลักษณะ จำนวน 4 แบบวัด ได้แก่ แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน แบบวัดการมุ่งอนาคต – ควบคุมตน แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .66, .78, .82 และ .77 ตามลำดับ และ (2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (2) นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตสูงและความพร้อมทางจิตต่ำ เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงได้รับประโยชน์ไม่ต่างกัน

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง นักเรียนวัยรุ่น จิตลักษณะ

Thesis title: The Effects of Training by a Guidance Activity Package for Developing Advanced Moral Reasoning of Adolescent Students with Different Psychological Characteristics

Researcher: Mrs. Supin Ariyakhrua; **Degree:** Master of Education (Guidance);

Thesis advisors: (1) Dr. Chiaranai Songchaikul, Associate Professor; (2) Dr. Kosol Meekun, Associate Professor; **Academic year:** 2007

ABSTRACT

The purposes of this study were to: (1) compare advanced moral reasoning of adolescent students who were trained with a guidance activity package with that of adolescent students who were not trained with the package; and (2) compare the benefits from the training with the guidance activity package of adolescent students with different readiness of psychological characteristics.

The research sample consisted of 60 purposively selected adolescent students, aged 13 – 15 years, who were studying at Ban Pongyangkok School in Lampang province in the 2007 academic year. The employed research instruments were (1) four psychological traits measuring instruments, namely, a belief in self-power assessment form, a future-oriented self control assessment form, an achievement motive assessment form, and a moral reasoning assessment form, with reliability coefficients of .66, .78, .82, and .77 respectively; and (2) a guidance activity package for developing advanced moral reasoning. Statistics for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, t-test and analysis of variance.

Research findings revealed that (1) students who received training by the guidance activity package for developing advanced moral reasoning had significantly higher scores on advanced moral reasoning, at the .05 level, than the counterpart scores of students who did not receive such a training; and (2) students with high level of psychological characteristics readiness and those with low level of psychological characteristics readiness did not significantly differ in the benefits they received from the training.

Keywords: Guidance Activity Package, Advanced Moral Reasoning, Adolescent Students, Psychological Characteristics

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.เจียรนัย ทรงชัยกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามการทำวิทยานิพนธ์นี้อย่างใกล้ชิดเสมอมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ฤกษ์ชัย คุณูปการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุษณีย์ เย็นสบาย และอาจารย์ลักคาวลัย โค้วตระกูล ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และชุดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครูอาจารย์ นักเรียน โรงเรียนบ้านปงยางคก และโรงเรียนทุ่งหนองขามวิทยา จังหวัดลำปาง ที่ให้ความสะดวกในเรื่องเวลา สถานที่ ในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณ คุณครูชนิศา สันทเพ ที่กรุณาเป็นผู้ช่วยในการดำเนินการทดลอง ตลอดจนบุคลากรทุกท่านใน โรงเรียนบ้านปงยางคกที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ญาติพี่น้อง สมาชิกทุกคนในครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อนสมาชิกแนะแนว มสธ.รุ่น3 ทุกคนที่เ้ากำลังใจ และให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุพิน อริยะเครือ

มีนาคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
เหตุผลเชิงจริยธรรม.....	8
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	12
การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.....	20
ความพร้อมทางจิตลักษณะกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
รูปแบบและขั้นตอนการวิจัย.....	32
ตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะกลุ่มตัวอย่าง.....	49
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง.....	51
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาตัวทำนายสำคัญของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม.....	55

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	57
สรุปการวิจัย.....	57
อภิปรายผล.....	59
ข้อเสนอแนะ.....	61
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	69
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	70
ข แบบสอบถาม.....	76
ประวัติผู้วิจัย.....	88

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น.....	15
ตารางที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการสอบวัด และการจัดกระทำในการวิจัย.....	33
ตารางที่ 3.2 แสดงตารางการดำเนินการทดลอง.....	47
ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการฝึก.....	51
ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อพิจารณาตามกลุ่มฝึก และความเชื่อในอำนาจตน.....	53
ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อพิจารณาตามกลุ่มฝึก และการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน.....	53
ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อพิจารณาตามกลุ่มฝึก และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.....	54
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อพิจารณาตามกลุ่มฝึก และความพร้อมทางจิต.....	54
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยมีตัวแปรทำนาย 7 ตัว.....	55

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย..... 5
ภาพที่ 2.1	ภาพต้นไม้จริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม..... 19
ภาพที่ 3.1	แสดงขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัย..... 31
ภาพที่ 3.2	แสดงรูปแบบการทดลอง..... 32
ภาพที่ 3.3	แสดงขั้นตอนการได้มาซึ่งเครื่องมือวิจัย..... 37
ภาพที่ 4.1	กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเพศ..... 49
ภาพที่ 4.2	กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง..... 50
ภาพที่ 4.3	กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ย..... 50

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลัก ผู้เรียนสำคัญที่สุด “ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ ตนเองกับสังคม” (กระทรวงศึกษาธิการ 2544: 3) ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษา แห่งชาติที่มุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข”

(สำนักงานกฤษฎีกา 2545: 5)

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญด้านคุณภาพของคนในสังคมมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554) ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน “การพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี มีระเบียบวินัย รู้หน้าที่...” (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2544: ง, 38) และ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา และอัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ให้มีคุณภาพมุ่งคนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนา พัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม”

(สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2550: 47)

แผนพัฒนาการแนะแนวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545–2549) ส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ ตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด เพื่อเป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมถึงพร้อม ด้วยคุณธรรมจริยธรรมให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของวิถีสังคมไทย ตลอดจนสร้างจิตสำนึกที่ดี ในการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม (แผนพัฒนาการแนะแนว 2545: 10) และปรัชญาการแนะแนวให้ ความสำคัญกับคน และพัฒนาคนโดยมุ่งป้องกัน แก้ไขและพัฒนาคนในทุกด้าน

(โกศล มีคุณ 2544: 8)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยของกลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมพบว่า “ปัญหาการขาดเหตุผลเชิงจริยธรรมในสังคมเป็นจุดวิกฤติ ถึงแม้ว่าหลักสูตรการเรียนการสอน จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความรู้คุณธรรมแล้วก็ตาม แต่นักเรียนก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาตามที่ คาดหวัง” (สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6,2543: 1) และจาก ทฤษฎีต้นไม้อัจริยธรรม ซึ่งดวงเดือน พันธุมนาวิน(2543: 12) ได้นำเสนอไว้พบว่าจิตลักษณะที่ยังมี การส่งเสริมในคนไทยน้อยได้แก่1) เหตุผลเชิงจริยธรรม 2) ลักษณะมุ่งอนาคต และ3) ความเชื่อ อำนวยในตน สำหรับเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมเพียงพอ

เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) เป็นความคิดที่บุคคลใช้เป็นหลักในการ ตัดสินใจที่จะกระทำ หรือไม่กระทำ และทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg,1969) ที่มีความเชื่อว่าจริยธรรมในตัวบุคคลสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น ได้โดยอาศัย เหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งเป็น 6 ขั้น คือ ขั้นแรก ตั้งแต่อายุ 2 – 7 ขวบ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษ ขั้นที่ 2 อายุ 7-10 ปี ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อแสวงหารางวัล ขั้นที่ 3 อายุ 10-13 ปี ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมทำตามผู้อื่นเห็นชอบ ขั้นที่ 4 อายุ 13-16 ปี ทำตามหน้าที่ทางสังคม ขั้นที่ 5 อายุ 16 ปี ขึ้นไป ทำตามคำมั่นสัญญา และ ขั้นสุดท้าย บิดอคมคดโกง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2524: 29-30)

นโยบายในการจัดการศึกษาของไทยในยุคปัจจุบันนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ คี เก่ง และมีความสุข ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทย คนดี คือคนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจ และพฤติกรรม ที่แสดงออก คนเก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง คนมีความสุข คือคนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใสร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 5) จากแนวนโยบายในการจัดการศึกษานี้จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่มุ่งเน้นให้เกิดแก่ผู้เรียน ได้แก่ ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นจัดการศึกษา เพื่อ พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและ วัฒนธรรมเป็นหลัก

ในสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน กำลังเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดีงามของคนไทย ทำให้เกิดปัญหา ทางสังคม ซึ่งเห็นได้จาก เหตุการณ์ต่าง ๆ ในโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เนื่องจากบุคคลในสังคม ขาดคุณธรรม จริยธรรม ไม่เคารพกฎเกณฑ์ไม่เคารพกฎหมาย ไม่มีความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้

ขาดความสุข ความสมานฉันท์ทำให้เกิดปัญหาได้ง่าย (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 - 2549: 31) ในการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีสุข จะต้องพัฒนาที่จิตหลายด้านของเยาวชนเหล่านั้น เพื่อให้เกิดผลดีที่พฤติกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งดวงเดือน พันธมนาวิน (2538) ได้ทำการวิเคราะห์จากการวิจัยต่างๆ และนำมาสรุปรวมเป็นทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ พบว่าควรทำการพัฒนาที่จิต 4 ด้าน คือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และเหตุผลเชิงจริยธรรม”

การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของบุคคลเมื่อเผชิญปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม คุณภาพ (ระดับหรือขั้นสูง – ต่ำ) ของเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลใช้ส่งผลถึงคุณภาพการตัดสินใจของบุคคล การให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเยาวชน จึงเป็นการพัฒนาจุดเริ่มต้นในการมีจริยธรรม(ที่เหมาะสม) ของเยาวชน (โกศล มีคุณ 2549: 3) และความสามารถการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีบทบาทต่อพฤติกรรมของบุคคลซึ่งพบในงานวิจัยอีกหลายๆ เรื่อง

นักเรียนวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมที่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะเป็นตั้งแต่ขั้นกลาง ซึ่งเน้น “การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ” ถึงขั้นสูง “การทำตามหน้าที่สังคม” นักเรียนวัยรุ่น อายุ 13 – 15 ปี ซึ่งส่วนใหญ่จะเรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3) เป็นกลุ่มที่ควรจะมีพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นสูง แต่การพัฒนาโดยธรรมชาติของเยาวชนไทย จะมีนักเรียนวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยมีพัฒนาการไม่ถึงขั้นดังกล่าว ซึ่งทำให้เป็นข้อจำกัดในการตัดสินใจเมื่อเผชิญปัญหาทางจริยธรรม และเป็นพื้นฐานที่ขาดความมั่นคงสำหรับการที่จะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นหรือเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต

การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้กับนักเรียนวัยรุ่น อายุ 13 – 15 ปี ให้อยู่ในวัยที่เหมาะสมจึงเท่ากับสร้างภูมิคุ้มกัน หรือป้องกันให้กับตัวนักเรียนเอง และสังคม ซึ่งนักเรียนวัยรุ่นเป็นผู้ที่จะเจริญเติบโตเป็นกำลังของชาติในอนาคต ซึ่งต้องเน้นพัฒนาจริยธรรมให้มากขึ้น โดยอาศัยทฤษฎีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เป็นสากล

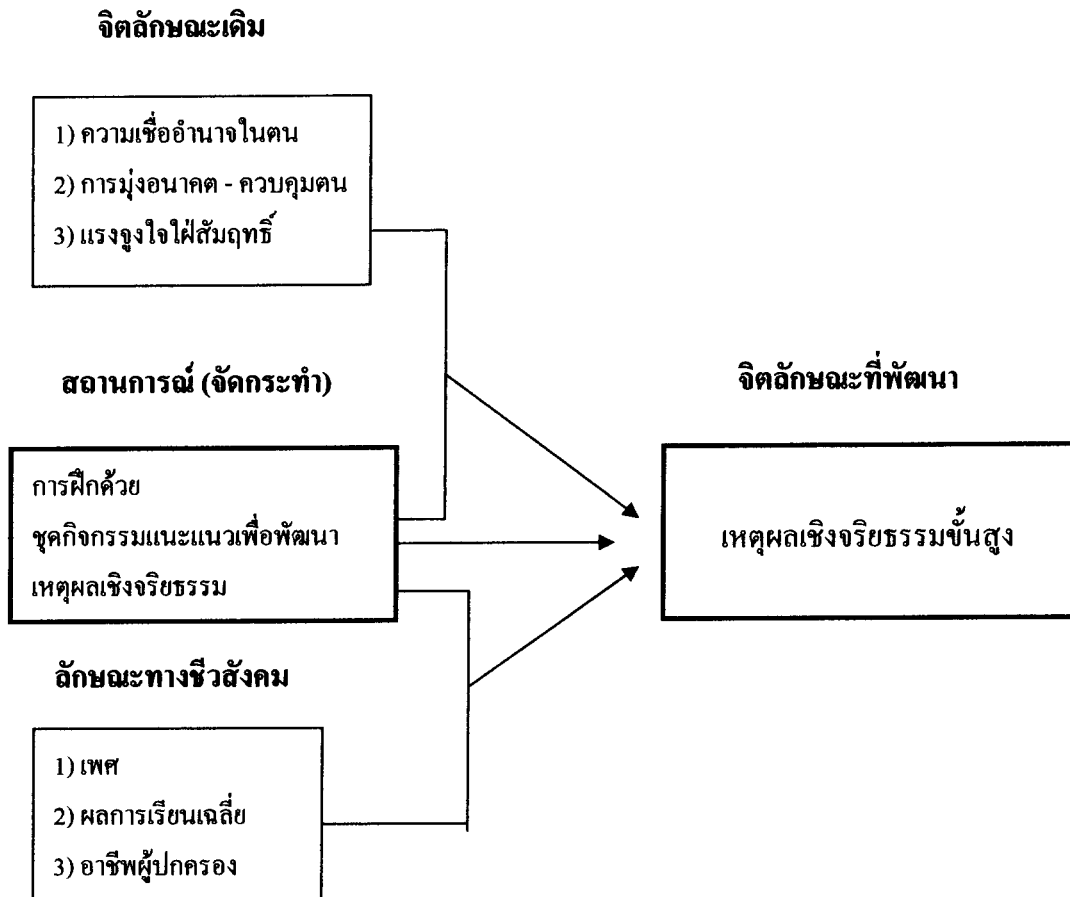
เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงมีความสำคัญสำหรับนักเรียนวัยรุ่นอายุ 13 – 15 ปี ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับใช้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข แต่ยังไม่มีความสุขการฝึกที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพที่จะใช้พัฒนา จึงเห็นควรที่จะสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงของนักเรียนวัยรุ่น ดังนั้นจึงทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพต้นแบบชุดกิจกรรมดังกล่าว รวมทั้งศึกษาลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมดังกล่าวด้วย เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนในวัยดังกล่าวต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงกับไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการได้รับประโยชน์จากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตลักษณะแตกต่างกัน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานของการวิจัย

4.1 นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตลักษณะสูงเมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง จะได้รับประโยชน์สูงกว่่านักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตลักษณะต่ำ

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ประเภทและแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Posttest Only Design

5.2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนวัยรุ่นชายและหญิง อายุระหว่าง 13–15 ปี

5.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

5.3.1 ตัวแปรอิสระ

- 1) **ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ** คือ การฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ซึ่งมี 2 ค่า ได้แก่ การฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง กับการฝึกโดยใช้กิจกรรมอย่างอื่น โดยไม่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง
- 2) **ตัวแปรอิสระที่ไม่ได้จัดกระทำ** ได้แก่ ตัวแปรจิตลักษณะเดิม มี 3 ตัวแปรคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจในตน

5.3.2 ตัวแปรตาม คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **นักเรียนวัยรุ่น** หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี

6.2 **ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง** หมายถึง กิจกรรมแนะแนวจำนวน 10 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงของนักเรียนวัยรุ่น

6.3 **เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning)** หมายถึง เจตนาหรือความคิดเชิงหลักการ ซึ่งบุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เมื่อเผชิญสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม อันเป็นสถานการณ์ที่ผลประโยชน์หลายฝ่ายขัดแย้งกันซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์หรือโทษต่อตนเอง ผลประโยชน์หรือโทษต่อผู้อื่น เจตนาหรือความคิดเชิงหลักการ

ที่บุคคลใช้นั้น มี 6 ชั้น เรียงลำดับจากชั้นต่ำสุดไปสู่ชั้นสูงสุด คือ **ชั้นที่หนึ่ง** การมีเจตนาที่จะหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย **ชั้นที่สอง** การแสวงหารางวัล **ชั้นที่สาม** การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ **ชั้นที่สี่** ยึดการเคารพกฎหมาย หลักศาสนา หรือปทัสถานของสังคม เพราะเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ **ชั้นที่ห้า** การเคารพตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักละอายใจตนเองเมื่อทำผิด และภาคภูมิใจในตนเองเมื่อทำดี **ชั้นที่หก** การยึดหลักอุดมคติสากล เช่น ความเสมอภาค ความยุติธรรม การเห็นแก่ส่วนรวม มนุษยชาติ และมนุษยธรรม

6.4 เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง (Advanced Moral Reasoning) คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4 หรือสูงกว่าตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 4 นั้นยึด “หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม” การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามหลักการดังกล่าว บุคคลจะมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ เห็นความสำคัญที่จะทำตามหน้าที่ของตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจ และมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม

6.5 จิตลักษณะ หมายถึง ลักษณะทางจิตของนักเรียนที่มีอยู่แล้วโดยธรรมชาติและ เป็นสิ่งที่คาดหวังเป็นสาเหตุให้นักเรียนแสดงพฤติกรรม เป็นคนดี มีความสุข ได้แก่ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความเชื่ออำนาจในตน

6.6 การได้รับประโยชน์จากการฝึกพัฒนา มีพัฒนาการ หรือความก้าวหน้า ในลักษณะสำคัญที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาสูงขึ้นกว่าเดิม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ได้ันวัตกรรมทางการแนะแนว คือ ชุดกิจกรรมแนะแนว และแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

7.2 ได้องค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับนักเรียนวัยรุ่น

7.3 ได้แนวทางในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาจิตลักษณะอื่นๆ ที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนวัยรุ่นต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การรายงานวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการวิจัยครั้งนี้ ผลสรุปจากการประมวลเอกสารได้นำไปสู่กรอบแนวคิดของการวิจัย นิยามปฏิบัติการ และการตั้งสมมติฐานของการวิจัย โดยเนื้อหาสาระของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม
3. การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น
4. ความพร้อมทางด้านจิตลักษณะกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม

1.1 ความหมายของจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 291) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม”

ดวงเดือน พันธมนาวิน (2524: 21) ให้ความหมายจริยธรรมว่า “เป็นลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ โดยลักษณะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งนั่นคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิก ในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ หรือพยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะ และพฤติกรรมประเภทแรกมาก ประเภทหลังน้อย”

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2540: 155) ได้ให้ความหมายเหตุผลเชิงจริยธรรมว่า หมายถึง “เจตนาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษ ต่อตนเอง ผู้อื่น หรือส่วนรวมในการที่บุคคลจะเลือกกระทำหรือเลือกไม่กระทำพฤติกรรม ในสถานการณ์ที่ผลประโยชน์ของหลายฝ่ายขัดแย้งกัน เป็นเหตุผลของบุคคลในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง เหตุผลที่บุคคลอาจใช้ได้นั้นมี 6 ประเภท เรียงลำดับจากขั้นต่ำไปสู่อันดับสูงสุด ขั้นต่ำสุดคือ การมีเจตนาที่จะหลบการ โคนลงโทษทางกาย ขั้นที่สอง คือ เจตนาที่จะได้รับรางวัลเป็นวัตถุ สิ่งของ เงินทอง ขั้นที่สามคือ เจตนาที่จะทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ขั้นที่สี่คือ เจตนาที่จะเคารพกฎหมาย หลักศาสนา หรือปทัสฐานของสังคม เพราะเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ ขั้นที่ห้าคือ การเคารพตนเองสามารถควบคุมตนเอง ได้ รู้จักละเอียดใจตนเองเมื่อทำผิด และภาคภูมิใจในตนเองเมื่อทำความดี ขั้นที่ 6 คือ การยึดหลักอุดมคติสากล เช่น ความเสมอภาค ความยุติธรรม เห็นแก่ส่วนรวม มนุษยชาติ และมนุษยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน(2549: 3) ได้นิยามความหมายของเหตุผลเชิงจริยธรรมล่าสุดว่าเป็น “เจตนาที่เกี่ยวกับเหตุผลในการตัดสินใจที่จะกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมหนึ่ง ในสถานการณ์ ที่ผลประโยชน์ขัดแย้งกัน โดยการกระทำนั้น จะเกิดประโยชน์กับบางฝ่าย และเกิดโทษกับฝ่ายอื่นๆ”

ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง (Advanced Moral Reasoning) ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรมตั้งแต่ขั้นที่ 4 – ขั้นที่ 6 ตามขั้นพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969) หมายถึง หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ซึ่งบุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ เห็นความสำคัญที่จะทำตามหน้าที่ของตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจ และมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม

1.2 ความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่จำเป็นต้องสร้างให้มีในตัวบุคคลในการพัฒนาจริยธรรม จากการศึกษาอย่างกว้างขวางของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1970: 58 – 63 อ้างถึงใน โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ 2545: 14) ได้ข้อสรุปว่าการอบรมสั่งสอนบุคคลเพื่อให้มีคุณธรรมหรือจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การควบคุมตน ความกล้าหาญ และความยุติธรรม โดยใช้วิธีบอกเล่า ฝึกปฏิบัติ หรือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ไม่บังเกิดผลให้บุคคลมีคุณภาพหรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ เพราะความรู้ในเนื้อหา หรือความรู้ในคุณธรรมเหล่านั้น เป็นสิ่งที่บุคคลใช้เพื่อยกย่องหรือกล่าวโทษผู้อื่นเท่านั้น มิได้นำมาใช้กับตนเอง บุคคลจะทำการตัดสินใจหรือมีพฤติกรรมใดๆ ย่อมเป็นไปตามเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจที่เขาคิดว่าถูกต้องเหมาะสมแก่ตนเองในสถานการณ์นั้นๆ

นักวิชาการที่ศึกษาพัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจท์ (Piaget, 1932) และ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969) ต่างให้การยอมรับในความสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม (Klienberger, 1982: 154 อ้างถึงใน โกศล มีคุณ 2549: 6 – 7) ด้วยเหตุผลดังนี้ ประการแรก นักวิชาการเหล่านี้พบว่าการตัดสินใจเชิงจริยธรรม (โดยมีเหตุผลอยู่เบื้องหลัง) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง และมีอิทธิพลสูงสุดเพียงประการเดียวที่มีต่อพฤติกรรม ประการที่สอง พัฒนาการของเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความแน่นอน ไม่มีย้อนกลับ ขณะที่พฤติกรรมยังมีความไม่แน่นอนในบางสถานการณ์

สรุปได้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสำคัญที่ควรส่งเสริมให้นักเรียนวัยรุ่นได้รับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม เมื่อเผชิญกับปัญหาขัดแย้งทางจริยธรรม

1.3 การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม

โกศล มีคุณ (2549: 4 – 5) กล่าวถึงวิธีการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมว่ามีหลักสำคัญคือ จะต้องให้ผู้ถูกวัดได้รับฟัง หรืออ่านเรื่องที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม (Moral Dilemma) ให้เขาคิดเสมือนว่าเขาเป็นบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวที่ต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป จากนั้นให้เขาคัดสินใจพร้อมทั้งแสดงเหตุผล ผู้ถูกวัดอาจแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนก็ได้ ขึ้นอยู่กับวิธีการวัดที่ผู้วัดนำมาใช้ ส่วนที่เป็นเหตุผลที่บุคคลใช้เพื่อการตัดสินใจนี้ คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่เป็นเป้าหมายของการวัด

การวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม มีพัฒนาการมากกว่า 60 ปี โดยในระยะแรก เพียเจท์ (Piaget, 1932) และ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969) ใช้วิธีการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม แบบให้ตอบโดยอิสระ (free response) จากการสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยผู้ทำการวัดอ่านเรื่อง หรือเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟัง ผู้ถูกวัดคิด ตัดสินใจ และแสดงเหตุผลว่าทำไมเขาจึงตัดสินใจ (กระทำ) เช่นนั้น ผู้ทำการวัดนำคำตอบนั้นมาตีความ แปลความว่าคำตอบ (เหตุผล) ที่ผู้ถูกวัดแสดงออกนั้นเป็นเหตุผลในขั้นใดตามหลัก/ทฤษฎี แม้วิธีการวัดดังกล่าวจะใช้ได้ผลดีในระยะเริ่มแรก แต่ก็มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การวัด ทำได้ทีละคน ใช้เวลานาน ทั้งผู้ที่ทำการวัด (สัมภาษณ์) ต้องเชี่ยวชาญในทฤษฎีอย่างมากอีกด้วย

วิธีวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีการพัฒนาต่อมาคือ แบบมีคำตอบที่เป็นเหตุผลให้เลือก โดยการเสนอสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมพร้อมการตัดสินใจ และมีเหตุผลให้เลือก โดยเหตุผลที่เป็นตัวเลือกนั้นจะเป็นเหตุผลในขั้นต่าง ๆ ตามทฤษฎี (ขั้นที่ 1-6 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก) วิธีดังกล่าวนี้เริ่มใช้ในต่างประเทศประมาณ ค.ศ.1968 (ประมาณ พ.ศ.2511) ใน

ประเทศไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก 2520) ได้สร้างแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ชนิดเลือกตอบ 10 เรื่อง แต่ละเรื่อง(สถานการณ์) มีเหตุผลให้เลือก 6 ตัวเลือก ใช้ในการวิจัย “จริยธรรมของเยาวชนไทย” วิธีการวัดแบบนี้มีความสะดวก ในการใช้ การตรวจให้คะแนน แต่มีปัญหายุ่งยากที่การสร้างเหตุผลซึ่งเป็นตัวแทนชั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตามทฤษฎีทำได้ยาก และผู้ตอบมักเลือกตอบเหตุผลที่ดีกว่า (ประมาณ 1 ชั้น) แทนที่จะเลือกเหตุผลที่ตรงกับที่เขาใช้อยู่จริง

วิธีที่สาม ที่มีผู้พัฒนาต่อมาคือวิธีการวัด แบบให้ประเมินผล และเรียงลำดับ ความสำคัญของปัญหา (Defining Issue Test (DIT)) ซึ่งสร้างขึ้น โดย เรสท์ (Rest, 1976) วิธีการวัดแบบให้ประเมินผลนี้มีลักษณะคล้ายกับแบบมีคำตอบที่เป็นเหตุผลให้เลือก แต่แบบที่สามนี้ เมื่อเสนอเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรมแต่ละเรื่องแล้ว จะมีประเด็นหรือข้อพิจารณาเกี่ยวกับสถานการณ์นั้น ๆ 12 ข้อ ให้ผู้ตอบตัดสินใจว่าประเด็นใดสำคัญ และเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ มากที่สุด เป็น 4 อันดับ วิธีที่สามนี้เป็นที่นิยมใช้กันมากในต่างประเทศ โดยเฉพาะกับการวัดเหตุผลระดับสูง (Post Conventional) วิธีวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบนี้ได้มีการใช้เพื่อการวิจัย และมีการตรวจสอบคุณภาพการใช้งานมาโดยตลอดกว่า 25 ปี ข้อจำกัดอยู่ที่สร้างยาก ตอบยาก(เพราะต้องพิจารณา ถึง 12 ตัวเลือกไปพร้อม ๆ กัน) และผลของการวัดไม่เพียงสะท้อนพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล แต่ยังมีเจตคติทางการเมืองเข้ามาพัวพันอีกด้วย ในค.ศ.1999 เรสท์ และคณะ (Rest J.R., Narvaez D., Thoma S.J., & Bebeau M.J., 1999) ได้เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่กับแบบวัด DIT ให้เหมาะสมกับการใช้งาน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้ชื่อแบบวัดใหม่นี้เป็น DIT2 (จุดเดิมให้เป็น DIT1) โดยการเปลี่ยนแปลงสำคัญสามประการได้แก่ 1) ปรับเปลี่ยนสถานการณ์ และข้อความที่เป็นตัวเลือก 2) เกณฑ์การพิจารณา และ 3) วิธีป้องกันความไม่แน่นอนของผู้ตอบ

วิธีที่สี่ เป็นวิธีที่พัฒนาขึ้นในประเทศไทย คือวิธีการวัดแบบมาตราประเมินรวมค่า โกลด์ มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545) ได้สร้างแบบวัดดังกล่าวในการทำวิจัยเรื่อง “ผลของการฝึกใช้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมจริยธรรมของครู” โดยนำแนวคิดแบบมาตราประเมินรวมค่า ของลิเคิร์ต (Likert, 1932) มาใช้กับการวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะของวิธีวัดแบบนี้คือ มีการเสนอเรื่องหรือสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม 12 เรื่อง หลังจากเสนอเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรมแต่ละเรื่อง จะมีเหตุผลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ 2 เหตุผล แต่ละเหตุผลมีมาตราประมาณค่า 6 ระดับ (เห็นด้วยที่สุด ถึง ไม่เห็นด้วยที่สุด) ให้ผู้ตอบพิจารณาตอบทุกเรื่อง โดยประเมินทุกเหตุผล วิธีวัดที่สี่นี้ปรากฏว่าใช้ได้ผลดีกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นระดับผู้ใหญ่ต่อมา มีผู้นำไปใช้ และได้ลดจำนวนเรื่องลง เหลือเพียง 7 เรื่อง โดยได้แก้ไข และดัดแปลงมาจากแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โกลด์ มีคุณ (2545)

(ชวนชัย เชื้อสาธุชน 2546) ซึ่งพบว่ายังมีประสิทธิภาพสูง จึงมีผู้นำไปใช้ในการวิจัยอย่างแพร่หลาย แม้วิธีที่สืบจะดูเหมือนว่าใช้ได้ดี ขจัดปัญหาบางประการที่เกิดกับวิธีต่าง ๆ ก่อนหน้านี้ได้ แต่ยังมีข้อจำกัดอยู่บางประการคือ เป็นวิธีที่ควรใช้กับกลุ่มผู้ใหญ่เท่านั้น เนื่องจากการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ให้ประเมินเป็นขั้นสูง และผลของการวัดแสดงพัฒนาการมาก – น้อย มากกว่าจะแสดงขั้นของพัฒนาการ

สรุปได้ว่าการวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมมีวิธีการที่หลากหลาย แต่ละวิธีการมีข้อดีและข้อจำกัด ในการเลือกใช้จึงต้องพิจารณาความพร้อม หรือความเหมาะสมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านผู้ถูกวัด ด้านผู้ทำการวัด ทรัพยากรที่มี และสิ่งเอื้ออำนวยต่าง ๆ

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ทฤษฎีที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรมที่จะนำเสนอมี 3 ทฤษฎีดังนี้

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

เพียเจต์ (Piaget, 1932 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจจนึก 2520: 40-41) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และมีความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้ กฎเกณฑ์ และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น และได้แบ่งขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น คือ

(1) **ขั้นก่อนจริยธรรม** พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่เกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดลอมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งนี้ เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถก็เริ่มเรียนรู้สภาพแวดลอมและบทบาทของตนเองต่อผู้อื่น

(2) **ขั้นยึดคำสั่ง** พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 2-8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่ คือ ประกาศิตที่ตนต้องทำตาม

(3) **ขั้นยึดหลักแห่งตน** พัฒนาการขั้นนี้จะอยู่ในช่วง 8-10 ปี เพียเจต์ เชื่อว่าเกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกัน และความเท่าเทียมกันของบุคคลบางคนทีพัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สอง

เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรือเกิดการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ มีผู้ศึกษาการวิจัยไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันต์จันติก(2520: 210) ได้ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทยโดยมีกลุ่มตัวอย่างอายุ 11 – 25 ปี จำนวน 1,400 คน ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะเหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นควรจะได้มีการปลูกฝังก่อนที่เด็กจะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มเข้าสู่ลักษณะทางจริยธรรมสองประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวยากจน จะมีพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยอายุตอนต้น แต่จะทันกลุ่มอื่นในวัยรุ่นตอนปลาย ในด้านอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก ใช้เหตุผลมากมีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ และพบว่าในครอบครัวยากจนบิดามารดามีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้ลูกมีจริยธรรมสูงได้

โกศล มีคุณ (2524: 225 – 231) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะการสวมบทบาท โดยทดลองกับนักเรียนชายหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 อายุตั้งแต่ 9-14 ปี จากโรงเรียน 3 แห่งในจังหวัดราชบุรี จำนวน 191 คน ให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนในชุมชนชนบทและโรงเรียนในเมือง นักเรียนในแต่ละโรงเรียนถูกจัดเข้ากลุ่ม 4 กลุ่มทดลองให้กลุ่มที่ 1 สร้างเสริมจริยธรรมโดยการฝึกสวมบทบาทพร้อมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกสวมบทบาทอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 3 ได้รับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมตามหลักสูตรในการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองจากบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยสรุปว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึก 2 ด้าน ให้ผลเท่าเทียมกับกลุ่มที่ฝึกด้านเดียว และพบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล และนักเรียนที่ได้รับการฝึกสวมบทบาทในภายหลังมีความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก

เรสต์ (Rest,1969: 225 – 252 อ้างถึงในรุ่งรัตน์ ไกรทอง 2537: 56) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับเด็กอายุระหว่าง 10 – 14 ปี พบว่าเด็กจะชอบเหตุผลที่เหนือกว่าที่เขาใช้อยู่มากกว่าเหตุผลขั้นต่ำที่เขาใช้อยู่ และเด็กจะทำความเข้าใจกับเหตุผลที่เหนือกว่า 2 ชั้น ได้ยากที่สุด รองลงมาคือ เหตุผลที่เหนือกว่า 1 ชั้น ส่วนเหตุผลที่ต่ำกว่า 1 ชั้นเด็กจะทำความเข้าใจได้อย่างดี

สรุปได้ว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมในการอบรมเลี้ยงดู การสวมบทบาทการใช้เหตุผล เมื่อนักเรียนได้รับการฝึกก็จะมีพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์ก(Kohlberg) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นแนวคิดที่มีต้นกำเนิดมาจาก เพียเจท์ (Piaget, 1932) และผู้ที่นำเอาแนวคิดมาพัฒนาอย่างกว้างขวางจนเป็นที่ยอมรับกันในขณะนี้คือ โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1958) โคลเบอร์ก ได้ทำการศึกษานุชนต่างเชื้อชาติ ต่างวัฒนธรรม ทั้งในทวีปยุโรป ทวีปเอเชีย และในทวีปอเมริกา ผลการศึกษามนุษยชาติอย่างกว้างขวางดังกล่าวทำให้สามารถแบ่งระดับพัฒนาการทางจิตใจ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับ แบ่งเป็น 2 ขั้นซึ่งนำมากล่าวโดยสังเขป ดังนี้

ระดับก่อนเกณฑ์ (Pre conventional) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ในการตัดสินใจกระทำ การกระทำสิ่งใดมักคำนึงถึงประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยมิได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการลงโทษ บุคคลที่มี

การตัดสินใจขั้นนี้จะตัดสินใจกระทำว่า ดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาที่ผลการกระทำว่าจะส่งผลกระทบต่อตนเองอย่างไรหลบหนีการถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวได้รับความเจ็บปวด ขอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจในขั้นนี้ มักเป็นเด็กอายุ 2 – 7 ปี

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้เป็นผู้ที่ถือว่า

การกระทำที่ถูกต้อง คือ การกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้ตนเกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน กระทำแบบคิมา คีตอป ร้ายมา ร้ายตอป เข้าทำนอง “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ผู้ใช้หลักการตัดสินใจในขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุ 7 – 10 ปี

ระดับตามกฎเกณฑ์(Conventional) เป็นระบบที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตน ได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม ระดับนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามที่สรรเสริญของผู้ใช้

หลักการตัดสินใจในขั้นนี้ก็คือ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ลักษณะที่เด่นก็คือ การคล้อยตาม และพยายามทำให้ผู้อื่นรัก หรือมองเห็นว่าน่ารัก ผู้ใช้หลักขั้นนี้มักเป็นเด็กอายุประมาณ 10 – 13 ปี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม)

บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ และแสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้มีหลักการตัดสินใจขั้นนี้มักจะเป็นเด็กช่วง 13 – 16 และผู้ใหญ่โดยทั่วไป

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional) ในระดับนี้การกระทำพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น เช่นกัน

ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ชั้นนี้ยึดประโยชน์ และความถูกต้องเฉพาะเรื่องเฉพาะกาลเทศะ เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลง และยอมรับกันของผู้ที่มีจิตใจสูง โดยจะต้องนำเอากฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้าน มารวมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง แล้วตัดสินใจโดยยึดความถูกต้องที่ตนเองวินิจฉัยอีกทีหนึ่ง โดยยึดหลักความสำคัญของส่วนรวม เข้าใจในสิทธิของตนและของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเอง ได้มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดี และละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจ โดยใช้หลักการนี้มักเป็นอยู่ที่มีอายุมากกว่า 16 ปี

ชั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของคน มีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจูงใจมุ่งหมายบั่นปลาย อันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ มีหลักธรรมประจำใจของตนเอง มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงามผู้มีหลักตัดสินใจชั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนปลาย (คูตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น แบ่งเป็น 3 ระดับ (ในทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก)

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2 – 7 ปี)	1. ระดับก่อนเกณฑ์ (2 – 10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7 – 10 ปี)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10 – 13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10 – 16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (13 – 16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

ตั้งแต่ พ.ศ. 2519 เป็นต้นมาได้มีการศึกษาหลักของการตัดสินใจ และใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในคนไทย โดยยึดหลักทฤษฎีของ โคลเบอร์ก เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า พัฒนาการของการตัดสินใจ และใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะมีรูปแบบและโครงสร้างเป็นไปตามหลักทฤษฎีนี้หรือไม่ซึ่งการวิจัยส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลที่ยืนยันว่า โครงสร้างพัฒนาการการตัดสินใจ และใช้เหตุผลของคนไทย(โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน) มีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีดังกล่าว (โกศล มีคุณ 2546: 25) มีผู้ศึกษาการวิจัยไว้ดังนี้

บิสกิน และฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson, 1977: 407– 41 อ้างถึงใน บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงศ์ 2536: 38) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจจากวรรณคดี และการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนในระดับเกรด 4 – 5 แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมตามวิธีของ โคลเบอร์ก จากนั้นทดลองโดยกลุ่มทดลอง มีการจัดโครงการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ครูใช้คำถาม 3 แบบ คือคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ดีความ และการประเมินผลเพื่อยุ้ให้นักเรียนสมมติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายเป็นไปตามยถากรรม จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่องสามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

เพ็ญญา หงษ์ทอง (2543: บทคัดย่อ) ศึกษาผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชิวทวนวิทยาสามัคคี จังหวัดอุบลราชธานี ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 คน การทดลองพบว่า ผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนก่อนเรียนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธิดารัตน์ กันติวงศ์(2546: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบ เพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน โดยให้เลียนแบบจากตัวแบบมีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น และมีความคิดเห็นต่อการสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากที่สุดและเห็นด้วยมาก

ริชาร์ด และคนอื่น ๆ (Richards and others, 1984: 24 – 28 อ้างถึงใน บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงศ์ 2536: 38) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของ โคลเบอร์ก และพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียนพบว่า นักเรียนที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ (ขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2) มีพฤติกรรมก่อนนอนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนที่มีเหตุผล

เชิงจริยธรรมในขั้นที่ 3 และ 4 และยังพบว่า ระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพิ่มขึ้นตามอายุ และสถานภาพทางสังคม เพศมีผลต่อพฤติกรรมก่อนกวนในห้องเรียนสามารถทำนายได้ดีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

สรุปได้ว่าการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของคนไทยมีความสอดคล้องตามทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

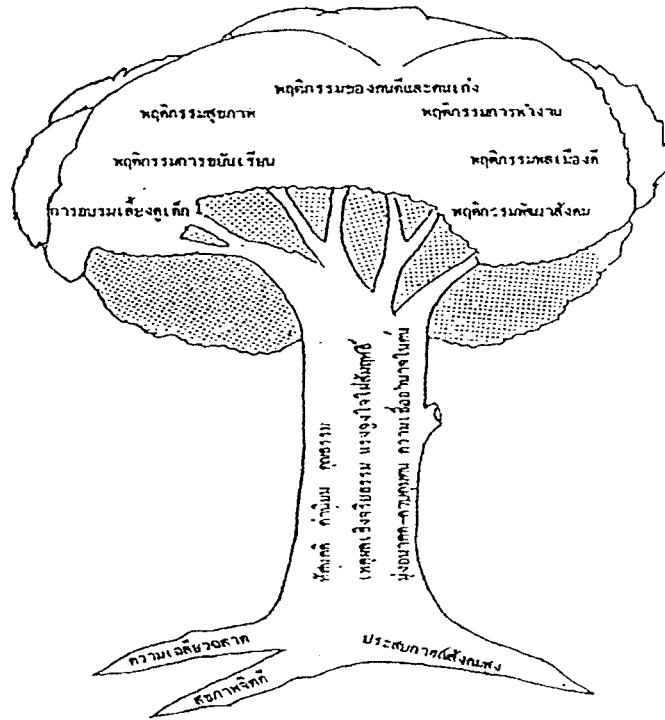
2.3 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของ ควงเคือน พันธุมนาวิน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง ทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องดังกล่าวของเขาวชน และประชาชนชาวไทยอายุ 6 ถึง 60 ปี จำนวนรวมหลายพันคน ซึ่งเป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 20 ปี ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้มี 3 ส่วนที่เป็นดอกและผล ไม้ของต้นไม้ ส่วนลำต้น และส่วนที่เป็นราก ในส่วนราก คือดอก และผล ไม้บนต้น แสดงถึงพฤติกรรมการทำดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ และพฤติกรรมการทำงานอาชีพ อย่างขยันขันแข็ง ผลที่ออกมาเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าปรารถนา มีสาเหตุอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ สาเหตุทางจิตใจที่เป็นส่วนลำต้นของต้นไม้ อันประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้านคือ (1) เหตุผลเชิงจริยธรรม (2) การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง (3) ความเชื่ออำนาจในตน (4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และ (5) ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม (ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือสถานการณ์นั้น) ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด ส่วนที่สามของต้นไม้จริยธรรม คือ รากของต้นไม้ ซึ่งเป็นจิตลักษณะกลุ่มที่สองมี 3 ด้านคือ (1) สถิติปัญญา (2) ประสิทธิภาพทางสังคม และ (3) สุขภาพจิต จิตลักษณะทั้งสามนี้อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่บ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนา จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดี และของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้จิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย ดังภาพ 2.1 (ควงเคือน พันธุมนาวิน 2538: 2-3)

โกศล มิคูณ (2524) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะการสวมบทบาท โดยทดลองกับนักเรียนชาย – หญิง อายุตั้งแต่ 9-14 ปี พบว่าความสามารถในการสวมบทบาทเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล และนักเรียนที่ได้รับการฝึกสวมบทบาทในภายหลังมีความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึก

ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์(2535: 127) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระบุรี จำนวน 540 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงที่มีอายุนอกมามีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537: 77) ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 15 คน การทดลองได้ผลเช่นเดียวกับการวิจัยของโกศล มิคูณ (2524) คือนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้บทบาทสมมติ มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 2.1 ภาพต้นไม้จริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตที่จะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา
 ที่มา : ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล
 โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 1

สรุปได้ว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างเด่นชัด ในการวิจัยครั้งนี้ได้สนใจศึกษาการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นกลางสู่ขั้นสูง คือชั้น 3 การเห็นแก่พวกพ้อง หรือผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญถึงขั้น 4 การเห็นแก่ส่วนรวม กฎหมายหลักศาสนา ซึ่งชั้น 3 – 4 เป็นช่วงพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กอายุ 10 – 16 ปี และครอบคลุมช่วงชั้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น

3.1 การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงโดยธรรมชาติ

ดวงเคื่อน พันธมนาวิน (2538: 83 – 86) กล่าวว่า“ในช่วงก่อนวัยรุ่น คือ ช่วงอายุ 9 – 13 ปี เด็กจะมีความสามารถทางสติปัญญาสูงกว่าวัยเด็กเล็ก แต่ก็ยังด้อยกว่าผู้ใหญ่ ในช่วงเด็กโตก่อนวัยรุ่นนี้ ควรพัฒนาทักษะทางจริยธรรมดังต่อไปนี้ (1) การควบคุมตน (2) การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (3) ความมีเหตุมีผล โดยจะต้องใช้วิธีการปลูกฝังที่เหมาะสมกับความสามารถทางการรู้ การคิดสติปัญญาและสุขภาพจิตของเด็ก”

จะเห็นได้ว่าในช่วงอายุนี้ เด็กสามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองกับคนอื่น ในช่วงอายุ 9 – 13 ปีนี้เด็กส่วนใหญ่สามารถเข้าใจหรือเห็นความสำคัญของสิ่งที่มีตัวมีตน คิดยึดที่วัตถุ ยังไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสัญลักษณ์มากนัก ในขั้นนี้ความดีงามยังต้องแปลงเป็นสิ่งของเด็กพอใจอยากได้ ความไม่ดีเป็นวัตถุสิ่งของที่ไม่น่าปรารถนา เช่น สกปรก มีกลิ่นเหม็น หรือสิ่งที่ไม่สวยงาม เป็นต้น เด็กวัยนี้นิยมชมชอบคนอื่นที่รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย หรือการที่คนๆ นั้นมีสิ่งของเครื่องใช้ที่โก้หรู แต่เด็กยังไม่สามารถจะเข้าใจความมั่งคั่งทางจิตใจ หรือคุณค่าที่ลึกซึ้งของศิลปะต่างๆ ได้มากนัก

แต่เด็กในช่วงอายุนี้สามารถจะเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุต่าง ๆ พร้อมกันที่ละหลายลักษณะ เช่น สี ขนาด และรูปร่าง จัดประเภทโดยใช้ลักษณะที่ละหลายด้านของวัตถุเหล่านั้น พร้อมกัน นอกจากนี้เด็กยังเข้าใจว่าวัตถุที่เปลี่ยนรูปร่างไปนั้นยังมีมวลสารหรือปริมาตรคงเดิม ซึ่งเป็นการเข้าใจสภาพแวดล้อมได้ลึกซึ้งกว่าเด็กเล็ก โดยเฉพาะการมองเห็นลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงในสภาพนั้น เด็กจะทำได้ชัดเจนขึ้นมาก

อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจของเด็กก่อนวัยรุ่นนี้ก็ยังมีข้อจำกัด เด็กยังเข้าใจแจ่มชัดเฉพาะสิ่งที่เห็นอยู่รอบตัว และในขณะที่ปัจจุบันเท่านั้น มากกว่าที่จะเข้าใจสิ่งที่อยู่ไกลตัว และมีลักษณะเป็นนามธรรมอย่างลึกซึ้งเด็ก เข้าใจคำว่า “พวกของเรา” มากกว่าจะเข้าใจคำว่า “ส่วนรวม” ฉะนั้น เด็กในวัยนี้จึงยังเห็นความสำคัญของกลุ่มเพื่อน และคนที่แวดล้อมรอบตน มากกว่าจะเห็นแก่ส่วนรวมหรือมนุษยชาติ ฉะนั้นการสอนเด็กเรื่องเหตุผลในระยะนี้คือ การสอนให้เด็กลดความเห็นแก่ตัวลง ให้เห็นแก่ผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น และเริ่มแผ่ขยายวงออกไปไกลตัวเด็กมากขึ้นทุกทีเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

ในช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นคือช่วงอายุ 14 – 19 ปี เยาวชนเริ่มมีความสามารถ

ทางการรู้ การคิด และสติปัญญาที่ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ที่พัฒนาตามปกติเยาวชนในช่วงอายุนี้จะต้องเลือกวิชาเรียน หรือเลือกอาชีพ และท้ายที่สุดคือจะต้องออกจากสถานศึกษา เป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ ขณะที่เยาวชนเหล่านี้ยังอยู่ในสถานศึกษา ทางด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางจิตใจที่พัฒนามาอย่างปกติให้สูงขึ้น ไปตามปกติ ส่วนอีกด้านหนึ่งคือ การแก้ปัญหาพัฒนาการทางจิตใจที่ล่าช้ากว่าผู้ที่มีอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน

ทางการส่งเสริมพัฒนาการทางจิตใจตามปกติ สถานศึกษาควรพัฒนาจิตลักษณะดังต่อไปนี้ (1) การเห็นแก่ส่วนรวม และมีมนุษยธรรมสูง (2) ความสามารถควบคุมตนเองอย่างเต็มที่ และ (3) ความเป็นประชาธิปไตย

การเห็นแก่ส่วนรวมและมนุษยธรรม พัฒนาการของมนุษย์เริ่มตั้งแต่การเห็นแก่ตัว ทำทุกอย่างเพื่อให้ตัวเอง ได้รับความสุขสบาย และ ไม่โดนถูกรุกรานทางกาย มาเป็นเห็นแก่พวกพ้อง และหมุ่คณะมากกว่าจะเห็นแก่ตัว จะทำให้คนรู้จักที่จะเสียสละ เพื่อคนที่ตนรักใคร่สนิทสนม ท้ายที่สุดคือ การเห็นแก่ส่วนรวม ประเทศชาติ และเห็นแก่มนุษย์ด้วยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไกลตน แต่ก็รวมถึงคนเข้าไว้ด้วย ขั้นสุดท้ายนี้จะปรากฏขึ้นในช่วงวัยรุ่นตอนกลางหรือตอนปลาย ถ้าบุคคลมีพัฒนาการทางจิตใจตามปกติมาโดยตลอด แต่การที่บุคคลจะมีความเจริญทางจิตใจถึงขั้นสูงนี้ ย่อมต้องอาศัยพื้นฐานทางจิตใจหลายประการ ผลการวิจัยทั้งนี้ประเทศไทยและต่างประเทศ ทำให้เชื่อได้ว่ามี ลักษณะพื้นฐานทางจิตใจที่สำคัญ 3 ด้าน มีสติปัญญาถึงขั้นเข้าใจสิ่งที่ป็นนามธรรมและสัญลักษณ์ มีประสบการณ์ทางสังคมที่กว้างขวางและลึกซึ้ง และมีสุขภาพจิตที่ดี

ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นนี้ ตามปกติจะเกิดการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางการรู้ การคิด และสติปัญญาสูงขึ้น โดยในวัยก่อนวัยรุ่น เด็กจะเข้าใจสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมได้แจ่มชัดว่าทางด้านที่เป็นนามธรรมคงได้กล่าวมาแล้ว ในช่วงวัยรุ่นนี้ความเข้าใจทางด้านนามธรรมจะชัดเจนยิ่งขึ้นทุกที วัยรุ่นจะสามารถเข้าใจคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นนามธรรมอย่างชัดเจนกว่าเดิมมาก สามารถตั้งข้อทำนายและตรวจสอบคำทำนายต่าง ๆ ได้ โดยมีหลักฐานในการพิสูจน์คำทำนายนั้น นอกจากนั้นยังสามารถคิดแบบสร้างหลักและแบบแตกจากหลัก เช่น ทราบว่าพฤติกรรมอะไรบ้างหมายถึง การประหยัด หรือการประหยัดนั้นกาลเทศะหนึ่ง ๆ หมายถึงพฤติกรรมอะไร ความสามารถทางสติปัญญาในขั้นสูงนี้จะทำให้บุคคลสามารถเข้าใจบุคคลอื่น สังคมและมนุษยชาติได้อย่างลึกซึ้ง ถ้าได้มีโอกาสรับรู้ รับทราบเรื่องราวต่าง ๆ จากประสบการณ์ทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้

สรุปได้ว่าการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง โดยธรรมชาติขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสองประการคือ สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม การส่งเสริมให้มีพัฒนาการที่ก้าวหน้า อาจทำได้ด้วยการฝึกเพื่อพัฒนา ซึ่งปัจจุบัน ได้พบวิธีการที่ใช้ได้ผลหลากหลายวิธี

3.2 การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยการฝึกและวิธีการฝึก

สำหรับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมธรรมนั้น โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1970) อ้างถึงใน สกต เทียงแท้ และสมิตตรา เจิมพันธ์ 2546: 20) ให้ความเห็นว่า การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น ควรเริ่มด้วยการสร้างความขัดแย้งหรือสร้างให้เด็กเห็นด้วยกับเพื่อนๆ จากนั้นครูจึงชี้ให้เห็น ได้เข้าใจเหตุผลใหม่ในขั้นที่สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจ และมองเห็นในสิ่งซึ่งก่อนหน้านั้นเขาไม่เคยเข้าใจมาก่อน ผู้ที่มีความเห็นสอดคล้องกับโคลเบอร์ก คือ ฮอฟแมน (Hoffman, 1977 อ้างถึงใน สกต เทียงแท้ และสมิตตรา เจิมพันธ์ 2546: 20) ได้นำความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก มาอธิบายเพิ่มเติมว่า หลักสำคัญสำหรับการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ ครั้งแรกผู้ฝึกต้องสร้างความขัดแย้งในความรู้ขึ้นภายในบุคคลก่อน โดยเสนอให้เขาได้รับความรู้ใหม่ซึ่งขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับความรู้เดิมของเขา จากนั้นก็ใช้วิธีซึ่งทำให้เขาได้เข้าใจและเห็นด้วย พร้อมกับยอมรับเอาความรู้หรือเหตุผลใหม่นั้นเข้าไปเป็นของเขา วิธีการที่ทำให้เขาเข้าใจเหตุผลใหม่คือการอภิปราย และการเสนอคำตอบในขั้นสูงกว่าการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนหรือการใช้ตัวแบบ การสร้างให้เกิดความขัดแย้งหรือความไม่สมดุลทางความรู้นี้ อธิบายได้ว่า เป็นการทำให้เกิดความตึงเครียด และความตึงเครียดนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องหาทาง ปลดปล่อยตนเอง ให้พ้นจากการบีบคั้น พ้นจากความขัดแย้งภายในสู่ความสมดุล

นอกจากนั้นความตึงเครียดนี้ยังเป็นแรงขับที่ทำให้คนต้องการค้นคว้า สืบรวจ ต้องการตอบสนองทางประสาท หรือการเคลื่อนไหวเพื่อไปสู่ความพอใจ หรือความสำเร็จของตนเอง วิธีการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจ และใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยยึดหลักการสร้างให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายใน ได้มีการศึกษา และนำไปเป็นหลักกับวิธีฝึกต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และปรากฏว่าหลายวิธีใช้ได้ผลดี ขณะนี้มีอย่างน้อย 7 วิธี คือ 1) วิธีอภิปรายกลุ่ม 2) วิธีใช้บทเรียนด้วยตนเอง 3) วิธีใช้ตัวแบบ 4) วิธีพัฒนาไปพร้อมกับให้ความรู้ 5) วิธีการพบปะ พูดจา อธิบายเหตุผล และกระตุ้นการอภิปราย 6) วิธีพัฒนาบรรยากาศทางสังคมให้มีความยุติธรรม และเสมอภาค และ 7) วิธีใช้การสวมบทบาทหรือการแสดงบทบาทเพื่อรับทราบเหตุผลที่สูงกว่าที่ตนใช้อยู่เดิม 1 ชั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์จันท์ 2520, โกศล มีคุณ 2524)

3.3 การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำมารายงานในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมแนะแนว และชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม จึงนำเสนอตามลำดับคือ

3.3.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว

1) ความหมายของกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่

ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในทางพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิตการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ (กรมวิชาการ 2545: 1)

คอตแมน อาชบาย และเคอร์กราฟ (Kottman, Ashby & De Groaf, 2001: 3 อ้างถึงในสมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 11) ให้ความหมาย กิจกรรมแนะแนว (Guidance Activities) “เป็นมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแนะแนวแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาสร้างเสริมป้องกันปัญหา และแก้ปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม”

สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนว หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้รับบริการแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติ หรือ ได้มีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายที่ตนจะพัฒนาหรือสร้างเสริมตนเอง ตลอดจนป้องกัน หรือ แก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

2) คุณค่าของกิจกรรมแนะแนว

คณีย์ งามมานะ (2545: 9 – 10) กล่าวว่า “กิจกรรมแนะแนวมีคุณค่าอย่างมหาศาลสำหรับการใช้ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ถ้าบุคคลสามารถที่จะเข้าใจถึงแก่นแท้ของการแนะแนวแล้ว และบุคคลเหล่านั้นสามารถนำเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่า สามารถนำชีวิตของตนเอง ไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ตนเองต้องการ ได้

กิจกรรมแนะแนวทำให้คนมีหลักในการดำเนินชีวิต รู้จักตั้งเป้าหมายของตนเอง รู้จักวางแผนในการดำเนินชีวิต รู้จักคิด รู้จักเลือก รู้จักตัดสินใจ รู้จักเอาชนะใจตนเองสร้างกำลังใจให้กับตนเอง เป็นผู้นำในชีวิตของตนเอง เป็นคนมีเหตุผล สามารถรับผิดชอบต่อสถานการณ์รอบด้านได้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ทำคนให้สังคมยอมรับ มีชีวิตอย่างมีความสุขทำในสิ่งที่ตนเอง และสังคมปรารถนา

กิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยให้ผู้รับบริการได้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ

- 1) การป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคล
- 2) การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว
- 3) การส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ผู้ให้การแนะแนวที่สามารถนำวิชานี้ไปถ่ายทอดได้ จะช่วยสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ประเทศชาติจะก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเพราะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ากิจกรรมแนะแนวจึงนับว่ามีคุณค่าอย่างมหาศาลที่จะทำให้มนุษย์มีคุณค่าและประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง

3) ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว จากแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมแนะแนว

คณาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2545 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (บุษบากร ตัณฑวธรรณ 2545: 30) ได้ให้ความหมายชุดกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้ “ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลายๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายทางการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย (1) คำชี้แจง และการเตรียมการของผู้ให้บริการ (2) แผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งระบุสื่อ ใบบงาน ใบบความรู้หรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมไว้ในแต่ละแผน (3) คำชี้แจงการใช้เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นๆ และ (4) เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรมที่เป็นผลจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนั้นๆ”

3.3.2 แนวทางสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ใช้ทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบอร์กเป็นแนวทางที่สำคัญในการสร้าง นอกจากนั้นยังประยุกต์ใช้แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ซึ่งอาจเรียกโดยย่อว่า “AGEPA” ของทิสนา แชมมณี (2545: 142 – 144) มาเป็นแนวทางการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกด้วย ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Participation) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของตน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา 2) ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้สำคัญ (Group Interaction) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มได้พูดคุย ปรีกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่ และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ดี รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อมูล และทักษะที่กว้าง และหลากหลาย 3) ยึดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญในการเรียนรู้ โดยครูพยายามจัดประสบการณ์เรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ค้นหา และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (Experiential Learning) ทั้งนี้เพราะการค้นหาและค้นพบความจริงใด ๆ จากประสบการณ์ตรงด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน และมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 4) เน้นกระบวนการ (Process – Oriented) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการกลุ่ม และกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของกระบวนการด้วย ดังนั้นกระบวนการจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้งานดีขึ้น 5) เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (Application of Knowledge) โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจไปใช้

ในชีวิตประจำวัน ครูพยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนลึกซึ้งขึ้น และเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวพบว่าชุดกิจกรรมแนะแนว สามารถพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น อัมพร ชนะทอง (2546) ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่านักเรียนกลุ่มทดลอง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอคุลย์ เขียวมุล (2548) ใช้ชุดกิจกรรมกลุ่มฝึกรวมพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

สรุปได้ว่าชุดกิจกรรมแนะแนว สามารถช่วยพัฒนานักเรียนให้มีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าชุดกิจกรรมแนะแนวควรจะนำมาใช้พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่น ให้มีเหตุผลเชิงจริยธรรมเหมาะสมตามระดับและขั้นที่ควรจะเป็น

4. ความพร้อมทางด้านจิตลักษณะกับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม

4.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับเหตุผลเชิงจริยธรรม

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง “ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จ ไปด้วยดี ทั้งในด้านการแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ หรือการแข่งขันกับผู้อื่น โดยการกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถ ของตนเอง และมีความมานะบากบั่น ในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ที่มาขวางกั้น เมื่อประสบผลสำเร็จก็จะเกิดความสบายใจ และมี ความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว” (โกศล มีคุณ 2546 อ้างจาก Mc Cleland, 1987: 110-111)

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นจิตลักษณะที่สำคัญ 1 ใน 8 ประการ ในบุคลิกภาพของคนไทย ที่มีความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะด้านอื่นๆ ในทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2538) ในเชิงเหตุและ / หรือผลของกันและกัน และยังเป็นปัจจัยเชิงเหตุร่วมกับจิตลักษณะบางด้านในการทำนายพฤติกรรมคนดี คนเก่งในคนไทยได้อย่างแม่นยำ และชัดเจนด้วย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นจิตลักษณะที่มีผลการวิจัยยืนยันความเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะสำคัญอื่นๆ ได้แก่ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (งามตา วนิทานนท์ 2549: 9) และบุคคลที่มีลักษณะใฝ่สัมฤทธิ์สูง ต้องการประสบความสำเร็จมาก อาจจะทำพฤติกรรมผิดศีลธรรมได้ เช่น คค โกง หลอกหลวง ดังนั้น การเป็นผู้ที่มี

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเพียงอย่างเดียว อาจทำให้เป็นคนเก่งแต่ไม่ใช่คนดี จึงควรจะพัฒนาบุคคลให้มีทั้งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และมีจริยธรรมสูงควบคู่ไปด้วยกันเพื่อให้ผู้ที่รับการพัฒนาเป็นทั้งคนเก่ง และคนดีพร้อมๆกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ 2531: 167)

จากการศึกษาผลการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะ และพฤติกรรมจริยธรรมของครูจำนวน 276 คน โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545: 182) พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรสมทบ (ลักษณะที่ติดตัวมาแต่เดิมของครู) ที่มีความสำคัญเป็นลำดับ 3 ในการทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ได้แก่ งานวิจัยของวิชัย เอียดบัว (2543) เรื่อง “ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา” กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 468 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่ยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการมากกว่า ครูที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย” กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูสายผู้สอน จำนวน 400 คน ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการสายผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .22 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญรับ ศักดิ์มณี(2532) ที่ศึกษาเรื่องการเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ ที่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อการทำงานในอนาคตของข้าราชการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .18 และ โกศล มีคุณ (2533) ทำการศึกษา ความสามารถในการทำนายพฤติกรรม การทำงานอย่างมีจริยธรรมของตัวแปรจิตลักษณะเดิม 7 ตัว (การมุ่งอนาคต – ควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ค่านิยมในอาชีพ ความใกล้ชิดศาสนา และเจตคติต่ออาชีพครู) กลุ่มตัวอย่างเป็นครูจำนวน 400 คน การศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ร่วมกับจิตลักษณะเดิมอีก 6 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานอย่างมีจริยธรรมได้ถึง 27.1% ในกลุ่มรวม โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นตัวทำนายสำคัญลำดับที่ 3 (ค่าเบต้าเท่ากับ .15) รองลงมาจากการมุ่งอนาคต – ควบคุมตนเอง และค่านิยมทางอาชีพ

ศิริรัตน์ แสนยานุกุล (2546) ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ และเหตุผลเชิงจริยธรรม จึงจะพัฒนาบุคคลเป็นทั้งคนเก่ง และคนดีของสังคม

4.2 การมุ่งอนาคตและการควบคุมตนกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 3) ลักษณะมุ่งอนาคต คือ “ลักษณะทางจิตด้านคิด และการรับรู้ของบุคคลในอันที่จะคิดแบบคาดการณ์ไกล และเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต” ส่วนการควบคุมตน หมายถึง การมีทักษะที่จะดำเนินการระยะยาวให้เกิดผลในอนาคตที่คนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ โดยการที่บุคคลจะจัดการกับสาเหตุภายในอนาคตที่ตนเอง และสาเหตุภายนอกคนเพื่อให้คนมีพฤติกรรมหนึ่งอย่างต่อเนื่อง โดยกระทำได้บ่อย ๆ และกระทำในปริมาณมากอย่างเหมาะสม เป้าหมาย และการกระทำเหล่านี้เกิดจากตนเองเป็นผู้กำหนด มิได้ถูกบังคับจากผู้อื่นในสถานการณ์จำเป็น หรือจำยอม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน 2549: 7)

ลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลายประเภทดังเช่น งานวิจัยเรื่อง“จริยธรรมของเยาวชนไทย” (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก 2519 และ 2520) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมซื่อสัตย์ของวัยรุ่นกับจิตลักษณะ 2 ด้าน คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตน โดยทดลองให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นชายฐานะปานกลาง และต่ำในกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน เล่นเกมในห้องปฏิบัติการ มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนสูง (หมายถึง การมีจิตมุ่งมั่นที่แสวงหาสิ่งที่ตนต้องการ ไม่ว่าจะรอนานหรือไม่ก็ตาม) ด้วย ส่วนผู้ที่โง่งนั่นคือผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนสูงลักษณะหนึ่ง และต่ำลักษณะหนึ่ง ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) ศึกษาวัยรุ่นชายในเขตกรุงเทพมหานคร จากวิทยาลัย 4 แห่ง จำนวน 250 คน แบ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท และเพื่อนของนักศึกษาดังกล่าวที่ไม่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตร่วมกับจิตลักษณะอื่น ๆ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม สุขภาพจิตดี และทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท สามารถทำนายลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมได้ร้อยละ 3 ในกลุ่มรวม โดยมีทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท และลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตน เป็นตัวทำนายที่สำคัญ สุภชัย สุพรรณทอง (2544: 76,238) ศึกษาปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 – 4 สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 504 คน จากสถาบันราชภัฏ 4 แห่ง ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดพบว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง มีพฤติกรรมการไปเลือกตั้งอย่างมีจริยธรรมสูงกว่า นักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนต่ำ โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545) ศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของครู พบว่า ครูที่มีความพร้อมทางจิตมาก (องค์ประกอบลักษณะทางจิต 5 ประการ คือ การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน การเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต และเจตคติต่อการทำงาน ในอาชีพครู) มีเจตคติต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมสูงกว่าครูที่มีความพร้อมทางจิตน้อยอย่างชัดเจน

สรุปได้ว่า การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลายประเภท ถ้าบุคคลมีลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตนเองสูง ก็จะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงด้วย

4.3 ความเชื่ออำนาจในตนกับเหตุผลเชิงจริยธรรม

รอตเตอร์ (Rotter, 1966 อ้างถึงใน โกศล มีคุณ และ ณรงค์ เทียมเมฆ 2545: 41) ซึ่งได้ศึกษาความหมายของการเชื่ออำนาจภายในตน และได้ข้อสรุปว่า ความคาดหวังของบุคคลในลักษณะที่สิ่งต่างๆ ที่ตนได้รับหรือเกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลจากการกระทำของตน ไม่ว่าจะป็นด้านดีหรือด้านร้ายก็ตาม โดยเชื่อว่าถ้าตนกระทำดีก็จะได้ผลดี ถ้าตนทำชั่วก็จะได้รับผลร้ายตอบแทน ตนสามารถทำนายผลที่เกิดขึ้นกับตน และสามารถควบคุมผลนั้นๆ ได้ซึ่งตรงข้ามกับความเชื่ออำนาจนอกตน ที่หมายถึง การคาดหวังของบุคคลว่าสิ่งต่างๆ ที่ตนได้รับหรือเกิดขึ้นกับตนนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทำของตน แต่ขึ้นอยู่กับสาเหตุภายนอก เช่น โชคชะตา ไสยศาสตร์ ผู้อื่น หรือคุณลักษณะภายในของคนที่ไม้อาจเปลี่ยนแปลงได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2539) ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจในตนว่า หมายถึง “ความเชื่อและการคาดหวังของบุคคลว่าทำดีได้ดี ถ้าพยายามอย่างมากในทางที่ถูกก็จะเกิดผลดีมากตามมาด้วย และเชื่อว่าผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนนั้น มีสาเหตุมาจากตนเอง เป็นส่วนใหญ่ มิได้เกิดจากความบังเอิญหรือ โชคเคราะห์ ดังนั้นคนที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก จึงเป็นผู้ที่มีความหวังในการใช้ชีวิต กระตือรือร้นที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดีแก่ตน และผู้อื่น” ส่วนงานวิจัยของ วรรณะ บรรจง(2537) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะทางศาสนาและพฤติกรรมของเยาวชนไทยจากชุมชนแผ่นดินทองในภาคใต้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 401 คน พบว่าความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่ดีต่อการไม่ทะเลาะวิวาท และงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ(2540) พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนเป็นตัวทำนายที่สำคัญเพียงตัวเดียวเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะป็นด้านการปฏิบัติทางพุทธความเชื่อทางพุทธ วิถีชีวิตแบบพุทธ และงานวิจัยของ รุจิเรศ พิษิตานนท์ (2546) ซึ่งศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมฉลาดเลือกกินของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย จำนวน 650 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 โรงเรียน ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลมาก มีความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และใช้เหตุผลน้อย

ดังนั้นจึงคาดได้ว่า นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนมากจะเป็นผู้มีจิตลักษณะ และพฤติกรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรจิตลักษณะกับเหตุผล

เชิงจริยธรรม พบว่า จิตลักษณะ ทั้ง 3 ประการตามที่ได้นำมาศึกษา ต่างมีความสัมพันธ์กับเหตุผล
เชิงจริยธรรม งานวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่า ผู้ที่มีความพร้อมทางจิตสูงจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า
ผู้ที่มีความพร้อมทางจิตต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “ผลการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงของนักเรียนวัยรุ่น ที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว” เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่เน้นการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างขึ้นว่าจะมีผลต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงหรือไม่เพียงใด ในบทนี้จะกล่าวถึง 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) รูปแบบและขั้นตอนการวิจัย 3) ตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนวัยรุ่นชาย – หญิง ช่วงอายุ 13-15 ปี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

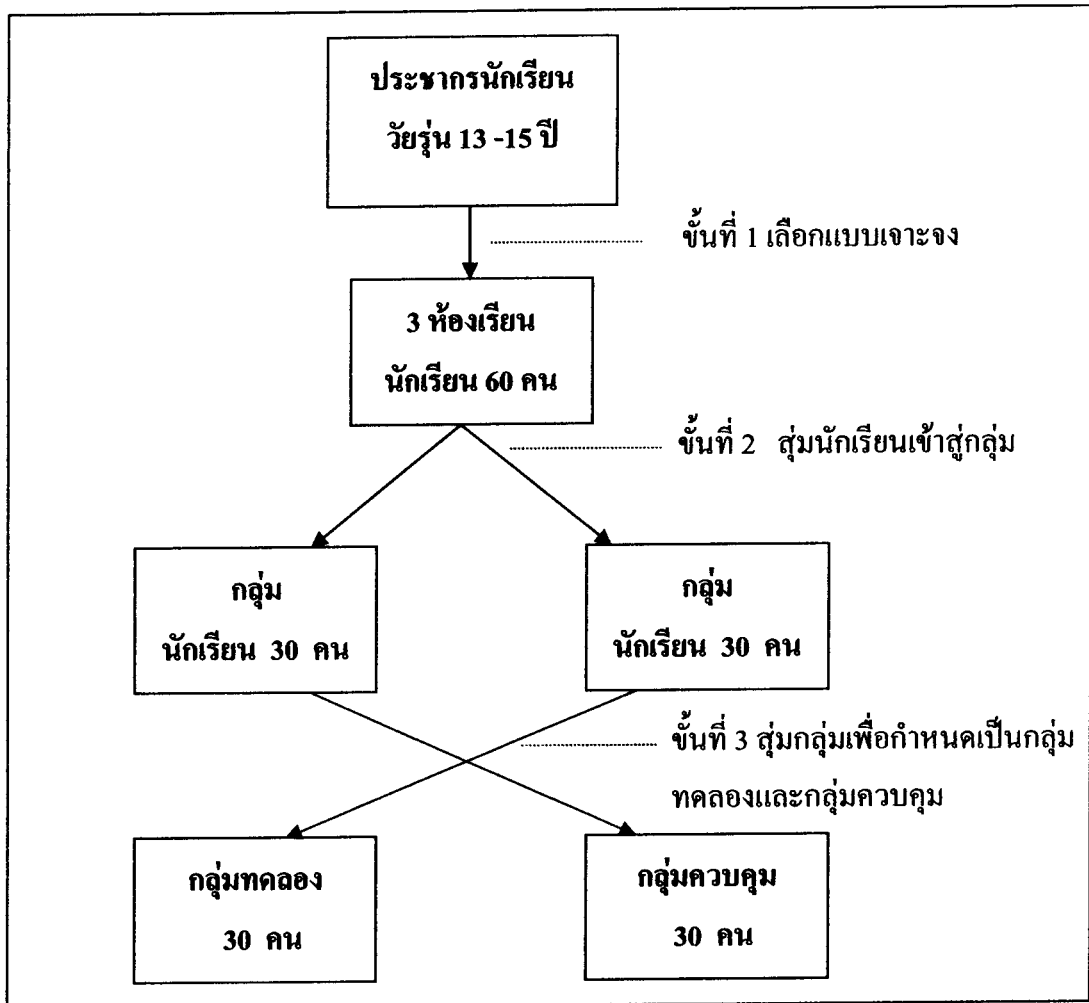
กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ เป็นนักเรียนวัยรุ่นชายหญิง โรงเรียนบ้านปงยางคก อำเภอก้างฉัตร จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2550 จำนวน 60 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการค้างนี้

1.2.1 ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เลือกนักเรียนจาก 3 ห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มีลักษณะหลากหลาย สามารถเป็นต้นแบบของนักเรียนวัยรุ่น อายุ 13 – 15 ปี ใต้นักเรียนจำนวน 60 คน

1.2.2 สุ่มนักเรียนเข้าสู่กลุ่ม สุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มวิจัย 2 กลุ่ม (Random Assignment) ใต้นักเรียนละ 30 คน

1.2.3 สุ่มกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยจับสลากให้เป็นกลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม และกลุ่มควบคุมหนึ่งกลุ่ม ผลการดำเนินการเป็นค้างภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัย

2. รูปแบบ และขั้นตอนการวิจัย

2.1 รูปแบบการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control Group Posttest Only Design ซึ่งมีรูปแบบการทดลอง ดังภาพที่ 3.2

Random Assignment	Treatment	Posttest
R	X	T
R	~X	T

R : การสุ่มเข้าสู่กลุ่ม
 X : การฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง
 ~X : การฝึกโดยไม่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง แต่ฝึกด้วยกิจกรรมอย่างอื่น
 T : การวัดหลังการฝึก

ภาพที่ 3.2 แสดงรูปแบบการทดลอง

2.2 ขั้นตอนการวิจัย

การสอบวัด และการจัดกระทำ การสอบวัดและการจัดกระทำกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นดังตารางที่ 3.1 ซึ่งประกอบด้วย

1) การสอบวัดพื้นฐาน เป็นการวัดลักษณะทางชีวสังคม(หรือสถานภาพ) และจิตลักษณะเดิมของนักเรียนผู้เข้ารับการฝึก (จิตลักษณะเดิมประกอบด้วย ความเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) การสอบวัดส่วนนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ลักษณะ ของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นตัวแปรสมทบในการวิเคราะห์อิทธิพลของการฝึก ที่มีต่อตัวแปรตาม

2) การฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง เป็นการฝึกที่ใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 4 - 5, 6 (ตามทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก) ชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย กิจกรรม จำนวน 10 กิจกรรม ใช้เวลาในการฝึกกิจกรรมๆ ละ 60 นาที ฝึกวันละกิจกรรม จึงใช้เวลา

10 วัน ส่วนกลุ่มควบคุม เป็นการฝึกด้วยกิจกรรมอื่น (ไม่ใช่ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง)

3) การสอบวัดหลังทดลอง เป็นการวัดจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่ฝึกอันเป็นตัวแปรตามของการวิจัย ได้แก่การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง โดยวัดหลังการทดลองประมาณ 1 สัปดาห์

ตารางที่ 3.1 แสดงขั้นตอนการสอบวัดและการจัดกระทำในการวิจัย

กลุ่ม	ขั้นตอนการดำเนินงาน		
	สอบวัดพื้นฐานก่อนทดลอง (ลักษณะทางชีวสังคม และจิตลักษณะเดิม)	ฝึกด้วยชุดกิจกรรม แนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผล เชิงจริยธรรมขั้นสูง	สอบวัดหลังทดลอง (เฉพาะเหตุผล เชิงจริยธรรม)
กลุ่มทดลอง	✓	✓	✓
กลุ่มควบคุม	✓	-	✓

3. ตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรในการวิจัย

3.1.1 ประเภทและลักษณะของตัวแปร ตัวแปรในการวิจัยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม แต่ละประเภทมีหลายตัวแปร ตัวแปรต่าง ๆ ลักษณะมีดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ ตัวแปรอิสระมี 3 กลุ่ม คือตัวแปรอิสระจัดกระทำ ตัวแปรอิสระที่เป็นจิตลักษณะเดิมของบุคคล และตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม ตัวแปรเหล่านี้มีความหมาย และมีวิธีการวัด ดังต่อไปนี้

(1) ตัวแปรอิสระจัดกระทำ ในการวิจัยนี้ตัวแปรอิสระจัดกระทำ คือการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง เป็นกิจกรรมที่ฝึกเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงชั้น 4,5,6 ตามทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ได้มีการนำหลักการและวิธีการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมมาสร้างเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 10 กิจกรรม ใช้เวลาฝึกกิจกรรมละ 60 นาที ค่าของตัวแปรนี้ คือการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง กับไม่ฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง (ฝึกด้วยกิจกรรมอย่างอื่น)

(2) ตัวแปรอิสระที่เป็นจิตลักษณะเดิมของนักเรียน เป็นตัวแปรที่นำมาศึกษา ร่วมด้วยกับการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง เป็นจิตลักษณะของนักเรียนที่คาดว่าจะมีส่วนทำให้นักเรียนผู้ได้รับการฝึกได้รับประโยชน์จากการฝึกมาก – น้อยต่างกัน จิตลักษณะเดิมที่นำมาศึกษาได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2) *ตัวแปรตาม* ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง คือเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 4, 5, 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1970)

3.1.2 นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1) *การฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง* หมายถึง การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่สร้างจากแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก ฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงให้แก่ นักเรียนวัยรุ่น ชุดกิจกรรมแนะแนวซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมจำนวน 10 กิจกรรม ใช้เวลาฝึกกิจกรรมละ 60 นาที

2) *เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning)* หมายถึง เจตนาหรือความคิดเชิงหลักการ ซึ่งบุคคลใช้ในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เมื่อเผชิญสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมอันเป็นสถานการณ์ที่ผลประโยชน์หลายฝ่ายขัดแย้งกัน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์หรือโทษต่อตนเอง เกี่ยวข้องกับประโยชน์หรือโทษต่อผู้อื่น เจตนาหรือหลักการที่บุคคลใช้นั้นมี 6 ชั้น เรียงลำดับจากชั้นต่ำสุดไปสู่อันดับสูงสุด คือชั้นที่หนึ่ง การมีเจตนาที่หลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย **ชั้นที่สอง** การแสวงหารางวัล **ชั้นที่สาม** การทำตามผู้อื่นเห็นชอบ **ชั้นที่สี่** การทำตามหน้าที่ทางสังคม **ชั้นที่ห้า** การเคารพตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ รู้จักละอายใจตนเองเมื่อทำผิด และภาคภูมิใจในตนเองเมื่อทำดี **ชั้นที่หก** การยึดหลักอุดมคติสากล เช่น ความเสมอภาค ความยุติธรรม การเห็นแก่ส่วนรวม มนุษยชาติ และมนุษยธรรม

3) *เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง (Advanced Moral Reasoning)* คือ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 4 หรือสูงกว่าตามขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 4 นั้นยึด “หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม” การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามหลักการดังกล่าว บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ และระเบียบต่างๆ เห็นความสำคัญที่จะทำตามหน้าที่ของตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจ และมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม

4) *ความเชื่ออำนาจในตน* หมายถึง ความเชื่อว่า ผลดีหรือผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตน มีสาเหตุที่สำคัญจากการกระทำของตนเองมากกว่าจะเกิดจากคนอื่น หรือเกิดจากโชค – เคราะห์ ความบังเอิญ ความเชื่ออำนาจในตน มี 2 องค์ประกอบคือ ทำนายได้ และควบคุมได้

5) การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคิดคาดการณ์ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งไกลและใกล้ เล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นยอมรับว่าผลร้ายที่เกิดขึ้นกับคนอื่นแล้วก็อาจจะเกิดขึ้นกับตนได้ในอนาคตถ้าสาเหตุนั้น ได้เกิดขึ้นมาแล้ว ส่วนการควบคุมตน หมายถึง การจัดระบบระเบียบพฤติกรรมตนเองให้สามารถอดใจรอได้ และทำต่อเนื่องจนเกิดผลตามต้องการ เพื่อผลตอบแทนที่ดีกว่าในอนาคต

6) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จด้วยดี ทั้งในด้านการแข่งขันกับมาตรฐานอันดีเลิศ หรือการแข่งขันกับผู้อื่น โดยการกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และมีความมานะบากบั่นในการต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ที่มาขวางกั้นเมื่อประสบผลสำเร็จก็จะเกิดความสบายใจ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

3.2.1 การได้มาซึ่งเครื่องมือวิจัยและลักษณะเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นเครื่องมือที่มีผู้อื่นสร้าง และหาคุณภาพไว้แล้วซึ่ง ได้แก่ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต – ควบคุมตน และแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน กลุ่มที่ 2 เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม และชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อศึกษาพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ทั้งเครื่องมือที่มีผู้อื่นสร้าง และหาคุณภาพไว้แล้ว และเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่นั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน ดังภาพ 3.3 ขั้นตอนการ ได้มาซึ่งเครื่องมือวิจัย จากภาพ 3.3 อธิบายการดำเนินการ ได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สำรวจเครื่องมือที่ต้องใช้ จากรูปแบบการทดลอง วิจัย และตามที่ได้กำหนดไว้ในเค้าโครงการวิจัย เครื่องมือที่ต้องใช้มี 2 ประเภท ประเภทแรกคือ เครื่องมือที่ใช้สำหรับทดลอง ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง อีกประเภทหนึ่งคือ เครื่องมือวัดตัวแปร ได้แก่ แบบวัดต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ชุด

ขั้นที่ 2 วางแผนการทำงาน ผู้วิจัยได้วางแผน กำหนดขั้นตอนการสร้างหรือพัฒนาเครื่องมือ ซึ่งขั้นตอนหลักจะมี 9 ขั้นตอน คือศึกษาแนวทางเลือกหรือสร้างเครื่องมือ ดำเนินการเลือกหรือสร้างเครื่องมือ (ฉบับร่าง) เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาเครื่องมือ ปรับปรุงทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพ พิจารณาผลการทดลองใช้ และจัดทำชุดพร้อมใช้จริง

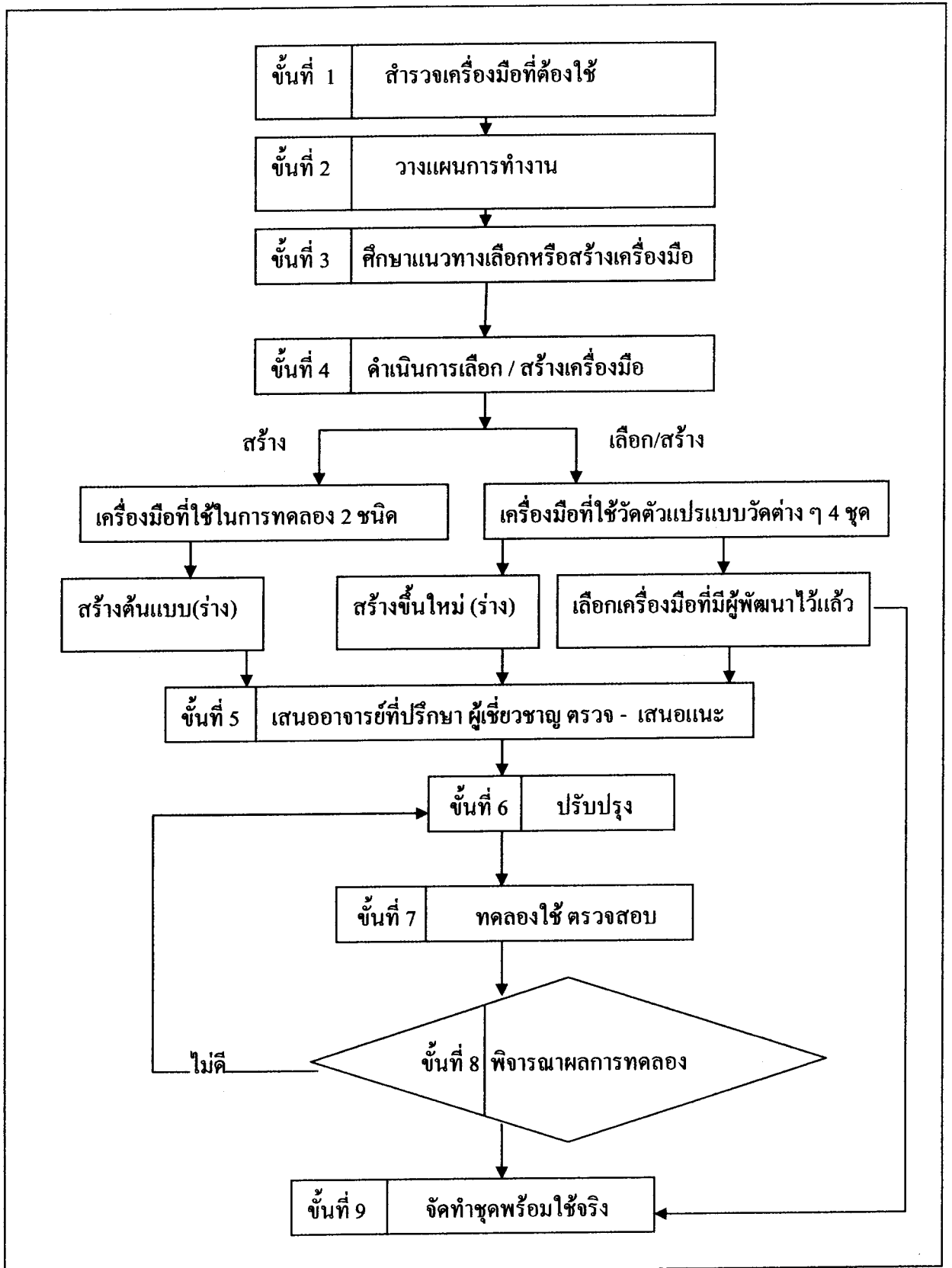
ขั้นที่ 3 ศึกษาแนวทางเลือกหรือสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสาร

และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อแสวงหารูปแบบและแนวทางสร้างเครื่องมือ จากนั้นนำประสบการณ์ และแนวคิดต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกหรือสร้างเครื่องมือขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ทั้งเนื้อหา รูปแบบของเครื่องมือ และแนวทางดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องมือที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

ขั้นที่ 4 ดำเนินการเลือกหรือสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เลือกเครื่องมือที่เป็นแบบวัดตัวแปรจิตลักษณะที่มีผู้อื่นสร้างไว้แล้วโดยได้แสวงหาและรวบรวม ได้ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อได้เครื่องมือเหล่านั้นแล้วได้นำมาตรวจสอบความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและองค์ประกอบต่าง ๆ ของการดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่อยู่ในข่ายนำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีอยู่ 4 ชุด คือ แบบวัดลักษณะทางชีวสังคม แบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน แบบวัดการมุ่งอนาคต – ควบคุมตน และ แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อีกส่วนหนึ่งคือ ตัวแปรที่ยังไม่มีเครื่องมือใดที่เหมาะสมก็ดำเนินการสร้าง คือ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง โดยเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการให้ชัดเจน สร้างผังตัวแปร โดยพิจารณาว่า ตัวแปรนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้าง จะวัดด้วยคำถามกี่ข้อ แล้วเขียนข้อคำถามโดยการสร้างสถานการณ์ตามการพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้นตามทฤษฎีพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969) แบบวัดที่สร้างขึ้นใหม่นี้มี 1 ชุด คือ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มี 7 ข้อ และสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ตามแนวคิด ทฤษฎี และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 5 เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ วิธีการของเครื่องมือ หลังจากนั้นนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นใหม่ให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเครื่องมือดังนี้ 1) แบบวัด โดยพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้าง และพิจารณาความเหมาะสมทางด้านภาษา ลักษณะข้อคำถาม และ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง โดยพิจารณาความตรงด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรม ขั้นตอน และวิธีการฝึก

ขั้นที่ 6 ปรับปรุง ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอนแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงเครื่องมือ และขณะเดียวกันได้จัดเตรียมเครื่องมือที่เลือกจากที่มีผู้สร้างไว้แล้ว เพื่อนำไปทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพ

ภาพที่ 3.3 แสดงขั้นตอนการได้มาซึ่งเครื่องมือวิจัย

ขั้นที่ 7 ทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพ การทดลองใช้เครื่องมือ ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนทุ่งหนองขามวิทยา อำเภอห้างฉัตรจังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน ส่วนการทดลองใช้เครื่องมือวัดตัวแปร ได้นำแบบวัดต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นใหม่ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนทุ่งหนองขามวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 50 คน ตอบแบบวัด จากนั้นนำผลการทดลองใช้ มาวิเคราะห์ และประเมิน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนน ทั้งฉบับ (item-total correlation) สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือทั้งฉบับใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient)

ขั้นที่ 8 พิจารณาผลการทดลองใช้ จากการประเมินและวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ที่เป็นแบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม จะเลือกข้อที่มีคุณภาพรายข้อ และทั้งฉบับอยู่ในเกณฑ์ดี ที่ยอมรับได้โดยรวมแล้วค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนน ทั้งฉบับ (item-total correlation) หรือ ค่า r อยู่ระหว่าง .33 ถึง .63 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) .77 ตามลำดับ ในส่วนที่เป็นชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่สร้างไว้ซึ่งมีกิจกรรมรวม 10 กิจกรรม ได้นำกิจกรรมไปทดลองใช้เบื้องต้น (try-out) แล้วนำข้อบกพร่องไปปรับเพื่อการใช้งานจริง ส่วนกิจกรรมกลุ่มควบคุมมี 10 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมแนะแนว ด้านส่วนตัว และสังคม และความรู้ทั่วไป ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 9 จัดทำชุดพร้อมใช้จริง เมื่อพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบวัด และชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงที่ผ่านขั้นตรวจสอบคุณภาพมีทั้งค่าความตรง ค่าความเที่ยง และค่าอำนาจจำแนก อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทั้งหมด มาจัดพิมพ์ และรวบรวมเป็นเล่มอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานพร้อมใช้ เพื่อการทดลองต่อไป

3.2.2 ลักษณะและองค์ประกอบของเครื่องมือ

1) **ลักษณะและองค์ประกอบของเครื่องมือ** มี 2 ประเภท คือชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง กับ กิจกรรมอย่างอื่น

(1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 10 กิจกรรมซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงชุดกิจกรรมแนะแนวนี้ใช้เทคนิคหรือวิธีการหลายลักษณะ เช่น การอภิปรายกลุ่ม กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติและ กิจกรรมอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อมุ่งยกระดับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมจากขั้นกลางสู่ขั้นสูงของนักเรียนวัยรุ่น

ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้ฝึกเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 10 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 – 3 เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจ และพัฒนาทักษะพื้นฐาน ได้แก่การปฐมนิเทศ การคิด ไคร์ตรงก่อนตัดสินใจ และการคิดเป็นกลุ่มใน ลักษณะระดมสมอง และการอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมที่ 4 – 7 เป็นกิจกรรมพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม จากหลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (ขั้นที่ 3) ไปสู่หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ขั้นที่ 4) จำนวน 4 กิจกรรม กิจกรรมที่ 8 - 9 เป็นกิจกรรมพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมจากหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ขั้นที่ 4) ไปสู่หลักการทำตามคำมั่นสัญญา อุดมคติอันเป็นสากล (ขั้นที่ 5,6) จำนวน 2 กิจกรรม กิจกรรมที่ 10 เน้นสรุปสาระสำคัญจากที่ฝึกมาทั้งหมด และการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ในแต่ละกิจกรรมจะมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อกิจกรรม 2) เวลา (ที่ใช้) 3) ระดับ / วัยของนักเรียน 4) ขนาดของกลุ่ม 5) แนวคิด 6) วัตถุประสงค์ 7) ขั้นตอนของกิจกรรม ซึ่งมี ขั้นนำ ขั้นกิจกรรมหลัก ขั้นสรุป 8) สื่อ/อุปกรณ์ 9) การประเมินผล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างกิจกรรมการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม “สารวัตรนักเรียน”

เวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 อายุ 13-15 ปี

ขนาดของกลุ่มประมาณ 30 คน

แนวคิด

กรณีเกิดความขัดแย้งระหว่าง การทำตามผู้อื่น (ที่ใกล้ชิด) เห็นชอบ กับการทำตามหน้าที่ทางสังคม ควรยึดการกระทำตามหน้าที่ทางสังคม เป็นสำคัญ เพราะการเห็นแก่จิตใจหรือประโยชน์ของผู้ใกล้ชิด (การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ) เหมาะกับการคิดปฏิบัติเมื่ออยู่ในกลุ่มย่อยของตนเท่านั้นแต่เมื่อไปอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ สังคมใหญ่ควรจะต้องยึดปฏิบัติในสิ่งที่สังคมร่วมกันกำหนดขึ้น (การทำตามหน้าที่ทางสังคม) อันเกิดผลดีต่อผู้ปฏิบัติ ต่อกลุ่มของตน และต่อสังคม โดยส่วนรวม

วัตถุประสงค์

นักเรียนสามารถตัดสินใจและใช้เหตุผล ในกรณีขัดแย้งระหว่างความเห็นอกเห็นใจ หรือผลประโยชน์ของผู้ใกล้ชิด(ชั้นที่ 3) กับการปฏิบัติตามหน้าที่ทางสังคม(ชั้นที่ 4) ได้อย่างเหมาะสม (โดยยึดหลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม (ชั้นที่ 4))

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ขั้นนำ (15 นาที)

- 1) ครูแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยให้แสดงบทบาทสมมติที่ครูให้แนวเรื่องเป็นนักเรียนที่หนีเรียนเข้าไปอยู่ในแหล่งอบายมุขแห่งหนึ่ง แล้วถูกตำรวจจับ โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดบทเอง แล้วแสดงให้เพื่อนๆ ดู
- 2) ครูถามนักเรียนว่า นักเรียนคิดอย่างไร เกี่ยวกับเหตุการณ์นี้ ทางโรงเรียนควรมีมาตรการอย่างไร

นักเรียนอาจจะตอบ เช่น มีครูปกครอง มีสารวัตรนักเรียน

ครูถามต่อว่า การเป็นสารวัตรนักเรียนเป็นได้งายหรือไม่ สารวัตรนักเรียนควรเป็นคนอย่างไร

2. ขั้นกิจกรรมหลัก (35 นาที)

- 1) ครูเสนอกรณีศึกษาเรื่อง “สารวัตรนักเรียน” ให้นักเรียนอ่านคนละ 1 แผ่น
- 2) แบ่งนักเรียนเป็น 2 ฝ่าย เท่าๆ กัน ให้ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายที่ตัดสินใจรายงานครู และอีกฝ่ายหนึ่งตัดสินใจไม่รายงานครู แต่ละฝ่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย
- 3) แต่ละกลุ่มย่อยอภิปรายหาเหตุผลในการตัดสินใจกรณีขัดแย้งเรื่อง “สารวัตรนักเรียน” แล้วเขียนลงในใบงานกิจกรรมที่ 4 ก่อนตัดสินใจขอให้ให้นักเรียน พิจารณาถึงผลดี ผลเสียของการรายงาน หรือไม่รายงาน ให้นักเรียนคิด ใคร่ครวญให้ดี(ครูเน้นให้นักเรียนอภิปรายหาเหตุผลว่าถ้าเขาต้องตัดสินใจเช่นนั้นเขาควรมีเหตุผลอย่างไร
- 4) คิวแทนกลุ่ม แต่ละกลุ่มออกมารายงานเรื่องเหตุผลในการตัดสินใจ ในการรายงานครูหรือไม่รายงาน ต่อกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น

3. ขั้นสรุป (10 นาที)

- 1) ครูถามนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการสุ่มถาม เช่น ถ้านักเรียนเป็นสันตินักเรียนจะรายงานหรือไม่
  - ถ้าจะรายงาน เพราะอะไร
  - ถ้าจะไม่รายงาน เพราะอะไร
- 2) แนวการตัดสินใจ

ก. สันติรายงานคุณครู

- (1) เป็นหน้าที่ของสันติที่ได้รับมอบหมายจากคุณครู
- (2) การกระทำของบุคคลผิดระเบียบ ผิดกฎของโรงเรียน และเป็นผลเสียต่อสังคม

ข. สันติไม่รายงานคุณครู

- (1) เพราะเป็นการกระทำความคิดเฉพาะตัวที่ยังไม่ส่งผลถึงสังคม
- (2) เพราะอนาคตจะได้กลับตัวเป็นนักเรียนที่ดี และเป็นคนดีของสังคมต่อไป
- (3) เขายังเป็นเยาวชนที่มีคุณค่าต่อสังคม หากไม่ถูกสังคมตัดสินว่าเขาเป็นคนไม่ดี

สื่อ/อุปกรณ์

- 1) กรณีศึกษาเรื่อง “สารวัตรนักเรียน”
- 2) ใบงานกิจกรรมที่ 4

การประเมินผล

- 1) สังเกตจากการอภิปรายในกลุ่มของนักเรียน
- 2) ตรวจสอบจากใบงาน

(2) กิจกรรมอย่างอื่นที่ไม่ใช่ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีลักษณะที่ให้สาระการเรียนรู้ กระบวนการ และการประยุกต์ใช้ ซึ่งมีทั้งหมด 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1รวมใจเป็นหนึ่งเดียว กิจกรรมที่ 2 งานอดิเรก กิจกรรมที่ 3 อารมณ์ดี กิจกรรมที่ 4 คลายเครียด กิจกรรมที่ 5 เป็นคนเหมือนกันแต่ไม่เหมือนกัน กิจกรรมที่ 6 คู่กัดดัมลูก กิจกรรมที่ 7 ทุกคนมีดี กิจกรรมที่ 8 วิธีทำตนให้มีเสน่ห์ กิจกรรมที่ 9 ภัยสังคม และกิจกรรมที่ 10 สรุปลงสาระสู่ชีวิต

รูปแบบของกิจกรรม ประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) แนวคิด 3) ขั้นตอนกิจกรรม 4) สื่อ/อุปกรณ์ และ 5) การประเมินผล ซึ่งมีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างกิจกรรมที่ไม่ใช่การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

กิจกรรมที่ 4

ชื่อกิจกรรม “ คลายเครียด ” เวลา 60 นาที

ระดับ/ วัยของนักเรียน วัยรุ่น อายุ 13 - 15 ปี ขนาดของกลุ่มประมาณ 30 คน

แนวคิด

ทุกคนอาจประสบกับภาวะเครียดได้ ความเครียดถ้ามีในปริมาณน้อย จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนมีความ กระตือรือร้น แต่ถ้ามีในปริมาณมาก จะไปกระตุ้นให้ระบบประสาทต่าง ๆ ภายในร่างกายเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักการจัดการกับความเครียด

ขั้นตอนกิจกรรม

1. ครูเปิด VCD รายการตลกให้นักเรียนดู แล้วถามนักเรียนว่า นักเรียนดูรายการตลกแล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร
2. ครูขออาสาสมัคร จำนวน 4 คน ออกมาแสดงบทบาทสมมุติ คนที่มีความเครียด วิตกกังวล กับคนที่ไม่เครียด มีความสุข นักเรียนในห้องให้เป็นผู้สังเกต และบันทึก พฤติกรรม สีหน้า ท่าทางการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้แสดง ให้นักเรียนเปรียบเทียบระหว่างคนที่มีความเครียด กับคนที่ไม่มีความเครียด
3. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่มย่อย ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันหาวิธีการที่จะจัดการกับตนเองเมื่อมีความเครียด แล้วส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้น
4. ครูให้นักเรียนเลือกวิธีการคลายความเครียดที่เหมาะสมกับตนเอง ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป วิธีการผ่อนคลายความเครียด

สื่อ / อุปกรณ์

VCD รายการตลก

บทบาทสมมุติ

การประเมินผล

ประเมินจากการสังเกตความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมบทบาทสมมุติของนักเรียน

2) ลักษณะและองค์ประกอบของเครื่องมือวัดตัวแปร เครื่องมือวัดตัวแปร ในการวิจัยนี้ทั้งหมดเป็นแบบวัด ซึ่งมีอยู่จำนวน 4 ชุด เครื่องมือแต่ละชุดมีลักษณะ องค์ประกอบ และคุณภาพดังต่อไปนี้

(1) แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (แบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา) แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีจำนวน 10 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว เลือกใช้ 7 ข้อ

ลักษณะของแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมชุดนี้ ประกอบด้วยสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม 7 เรื่อง ในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะมีการตัดสินใจ เป็นแบบให้เขียนตอบเหตุผล การตัดสินใจแต่ละเรื่อง/สถานการณ์

การให้คะแนนแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ ตรวจสอบให้คะแนนโดยผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิรวม 3 คน ผู้ตรวจให้คะแนนจากการตอบที่แสดงการใช้เหตุผลขั้นที่ 1 ให้ 1 คะแนน แสดงเหตุผลขั้นที่ 2 ให้ 2 คะแนน จนถึงการตอบแสดงเหตุผลขั้นที่ 6 ให้ 6 คะแนน ตามลำดับ แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีจำนวน 7 ข้อ คะแนนที่เป็นไปได้คือ 7 – 42 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดนี้มาก เป็นผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดนี้น้อย เป็นผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำ ข้อคำถามของแบบวัดดังกล่าวมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับทั้งหมด (r) ตั้งแต่ .33 ถึง .63 ค่าความเที่ยงหาโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) .77

ตัวอย่าง แบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา (แบบวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม)

ตอนที่ 1 การตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ฉบับนี้ประกอบด้วยสถานการณ์ต่างๆที่น่าสนใจจำนวน 7 สถานการณ์ ขอให้นักเรียนอ่านแต่ละสถานการณ์อย่างตั้งใจโดยสมมติว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์แต่ละเรื่อง และได้ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำอย่างไรอย่างหนึ่ง ลงไปตามสถานการณ์นั้น

ขอให้นักเรียนคิดโดยตนเองก่อนว่า นักเรียนตัดสินใจเช่นนั้น เพราะเหตุใด เมื่อคิดเหตุผลได้แล้ว ให้นักเรียนเขียนเหตุผลของนักเรียนลงที่เส้น.....ที่กำหนดให้

เรื่องที่ 1 ปวดท้อง

ที่กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในอำเภอมีการจัดงานแข่งขัน และมีการประกวดร้องเพลงด้วยวิชุดาตั้งใจจะไปประกวดร้องเพลงเพื่อชิงรางวัล และเธอได้ฝึกซ้อมมาอย่างดีแล้ว เมื่อใกล้เวลาทำการแข่งขัน เงินจิวาซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าประกวดคนหนึ่งเกิดปวดท้องอย่างรุนแรง แต่ไม่มีใครช่วยเพราะเธอมาคนเดียวเงินจิวามองวิชุดาด้วยสายตาวิงวอน

ถ้านักเรียนเป็นวิชุดาจะช่วยพาเงินจิวาไปส่งโรงพยาบาล เพราะ.....

.....
 .....

เรื่องที่ 2 ขึ้นรถโดยสาร

เขารู้สึกเหนื่อยล้าจากการทำกิจกรรมที่โรงเรียนทั้งวัน เมื่อได้นั่งรถทำให้เขารู้สึกสบายขึ้น ต่อมารถได้จอดรับชายคนหนึ่งรูปร่างสูงใหญ่ เขาสังเกตเห็นว่าชายดังกล่าวหน้าซีดทำทางไม่สบายและได้มายืนตรงหน้า และจ้องหน้าเขา เขาลังเลอยู่สักครู่จึงอุกให้ชายผู้นั้นนั่งแทน

ถ้านักเรียนเป็นเดชาก็จะทำเช่นนั้นเพราะ.....

.....

.....

(2) แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน(สิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นกับฉัน) แบบวัดนี้ผู้วิจัย นำมาจาก สกล เทียงแท้ และ สุमितตรา เจริญพันธ์ (2546) ซึ่งมี 15 ข้อ แล้วเลือก 9 ข้อ แต่ละข้อมี มาตรฐานให้ประเมิน 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ช่วงคะแนนของแบบวัดเป็นได้ตั้งแต่ 9 – 54 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนน้อย ข้อคำถามของแบบวัดดังกล่าวมีความสามารถในการ จำแนกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับทั้งฉบับ (r) ตั้งแต่ .21 ถึง .55 ค่าความเที่ยงหาโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ .66

ตัวอย่าง แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน (สิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นกับฉัน)

ตอนที่ 2 สิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นกับฉัน

คำแนะนำในการตอบ

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างตั้งใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความใด ตรงกับความรู้สึกที่มีต่อเรื่องทั่วไป เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ตรง.....เหนือระดับ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เพียงระดับเดียว ข้อความมีทั้งหมด 15 ข้อ ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ

1. ฉันมักถูกกล่าวหาว่าทำผิดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ทำ

....

จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

(3) แบบวัดการมุ่งอนาคต – ควบคุมตน (แบบสอบถามความคิดเห็น
 ของนักเรียน เกี่ยวกับ ปัจจุบัน – อนาคต) แบบวัดนี้ผู้วิจัยนำของ บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) มาใช้
 มีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราให้ประเมิน 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”
 ช่วงคะแนนของแบบวัดเป็นได้ตั้งแต่ 10 – 60 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการ
 มุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นผู้ที่มีการมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่ำ
 ข้อคำถามของแบบวัดดังกล่าวมีความสามารถในการจำแนกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าความสัมพันธ์
 ระหว่างรายข้อกับทั้งฉบับ (r) ตั้งแต่ .24 ถึง .64 ค่าความเที่ยงหาโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α)
 เท่ากับ .78

ตัวอย่าง แบบวัดการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน (แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจุบัน – อนาคต)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจุบัน – อนาคต

คำแนะนำในการตอบ

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างตั้งใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความใด ตรงกับความรู้สึกที่มีต่อเรื่อง
 ทั่ว ๆ ไป เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ตรง.....เหนือระดับ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริง
 เลย” เพียงระดับเดียว ข้อความทั้งหมดมี 10 ข้อ ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ

1. ข้าพเจ้าคิดว่า การกระทำความดีโดยขาดผู้รู้เห็นเป็นการกระทำที่สูญเปล่า

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(4) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (แบบสอบถามความคิดเห็นและการทำงาน)

แบบวัดนี้เป็นแบบวัดของบุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วย ข้อคำถามที่ถาม
 เกี่ยวกับความคิดที่มีต่อการทำงาน และการเรียนของนักเรียน เป็นมาตราประเมินค่ารวม 6 ระดับจาก
 “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” มีทั้งหมด 15 ข้อคำถาม คะแนนแบบวัดเป็นได้ตั้งแต่ 15- 90 คะแนน
 ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นผู้ที่มี
 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย ข้อคำถามของแบบวัดมีค่าคุณภาพของแบบวัดรายข้อ ค่าพิสัย r เท่ากับ
 .24 - .61 ค่าความเที่ยงเท่ากับ .82 ตัวอย่างข้อคำถามมีดังนี้

ตัวอย่าง แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (แบบสอบถามความคิดและการทำงาน)

ตอนที่ 4 ความคิดและการทำงาน

คำแนะนำในการตอบ

ขอให้พิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย (/) ลงตรง.....ของระดับที่สอดคล้องกับความจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงระดับเดียว

1. เพื่อนๆลงความเห็นว่าคุณเข้าเป็นคนขยัน

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 สอบวัดก่อนการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม ตอบแบบสอบถาม ทั้งชุดซึ่งมี 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป (ลักษณะทางชีวสังคม) มีทั้งหมด 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับความคิดและการทำงาน มี 15 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต มี 10 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามสิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นกับฉันมี 15 ข้อ

4.2 ทดลองโดยฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงกับกลุ่มทดลอง ใช้เวลา 10 ชั่วโมง เป็นเวลา 10 วัน ส่วนกลุ่มควบคุมฝึกโดยใช้กิจกรรมแนะแนวอื่นซึ่งต่างจากกลุ่มทดลองโดยดำเนินการฝึกในวันและเวลาเดียวกัน ตามตารางการดำเนินการทดลองดังนี้

ตารางที่ 3.2 ตารางดำเนินการทดลอง

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
1	7 ก.ค. 2550	ปฐมนิเทศ “เปิดใจ”	ปฐมนิเทศ “เปิดใจ”
2	8 ก.ค. 2550	“คิดคิดดูให้ดี”	“งานอดิเรก”
3	10 ก.ค. 2550	“ช่วยกันคิด”	“อารมณ์ ชีวิตมีสุข”
4	14 ก.ค. 2550	“สารวัตรณักเรียน”	“คลายเครียด”
5	15 ก.ค. 2550	“เหรียญก”	“เป็นคนเหมือนกันแต่ไม่เหมือนกัน”
6	21 ก.ค. 2550	“ห้ามจอด”	“ตุ๊กตาล้มลุก”
7	22 ก.ค. 2550	“ยาวิเศษ”	“ทุกคนมีดี”
8	28 ก.ค. 2550	“ตำรวจ”	“ทำตนให้มีเสน่ห์”
9	29 ก.ค. 2550	“ปลวก”	“ภัยสังคม”
10	1 ส.ค. 2550	“สรุปสาระสู่ชีวิต”	“สรุปสาระสู่ชีวิต”

4.3 สอบวัดหลังทดลองเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว 1 สัปดาห์ โดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มทำแบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

4.4 ตรวจสอบให้คะแนนจากแบบวัดและแบบสอบถาม

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และตามสมมติฐานของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1.1 วิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพรรณนาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติพื้นฐาน

5.1.2 วิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัย เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มขึ้นไป ใช้สถิติอ้างอิง

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5.2.2 สถิติอ้างอิง เป็นสถิติเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ได้แก่

- 1) สถิติทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1
  - 2) สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (2 Way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2
  - 3) สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับการวิเคราะห์หาตัวแปรการทำนาย
- การวิเคราะห์ทางสถิติ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณโดยคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

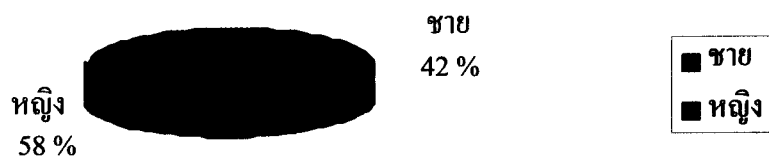
บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการไปตามลำดับ คือผลการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง ในการวิเคราะห์ด้วยสถิติอ้างอิงนั้น ผลที่พบนัยสำคัญ จะแสดงสัญลักษณ์คือ * แสดงว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ** แสดงว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ *** แสดงว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ .001

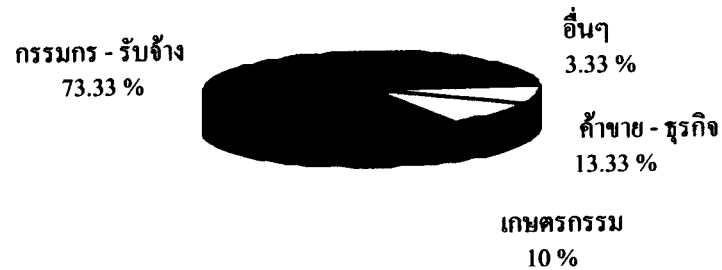
1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนวัยรุ่นอายุ 13-15 ปี โรงเรียนบ้านปงยางคก อำเภห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2550 ลักษณะพื้นฐานที่วิเคราะห์เพื่อการเข้าใจกลุ่มตัวอย่างเป็นเบื้องต้น คือลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งข้อมูลที่อยู่ในระดับนามบัญญัติ (nominal) ใช้การคำนวณร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นอันตรภาค (interval) หรืออัตราส่วน (ratio) ใช้ในการคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเป็นดังภาพที่ 4.1 ถึง 4.3

ภาพที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเพศ

จากภาพที่ 4.1 กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่น อายุ 13-15 ปี มีจำนวนทั้งหมด 60 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นชายร้อยละ 42 (25 คน) และเป็นหญิงร้อยละ 58 (35 คน)

ภาพที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามอาชีพผู้ปกครอง

จากภาพที่ 4.2 กลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่ามีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 10 (6 คน) และอาชีพ กรรมกร-รับจ้างร้อยละ 73.33 (44 คน) อาชีพค้าขาย – ธุรกิจ ร้อยละ 13.3 (8 คน) และอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 3.33 (2 คน)

ภาพที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามผลการเรียนเฉลี่ย

จากภาพที่ 4.3 กลุ่มตัวอย่างเมื่อจำแนกตามผลการเรียนพบว่า มีนักเรียนที่ได้ผลการเรียนเฉลี่ย 1.36 - 2.85 ร้อยละ 58 (35 คน) และผลการเรียนเฉลี่ย 2.86 - 3.92 ร้อยละ 42 (25 คน)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นผลจากการทดลอง โดยมีเป้าหมายสำคัญที่จะตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ข้อ เนื่องจากได้จัดกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มโดยการสุ่ม (Random assignment) จึงสามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนหลังการทดลองได้ โดยการวิเคราะห์ที่เป็นการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ 2 กลุ่มใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบอิสระ (t-test independent) การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ผลการวิเคราะห์ เป็นดังต่อไปนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการฝึกของนักเรียน

การวิเคราะห์ส่วนนี้เพื่อตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า “นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว” วิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบอิสระ ตัวแปรอิสระคือ การฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ตัวแปรตามคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ผลการวิเคราะห์เป็นดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงหลังการฝึก

ตัวแปรอิสระ(การฝึก)	จำนวน (คน)	ค่าสถิติ		
		($\bar{X}$)	(SD)	t
ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง	30	25.90	1.59	7.55*
ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง	30	20.43	3.36	

จากตารางที่ 4.1 เมื่อพิจารณาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงเป็นตัวแปรตาม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงได้ค่าทดสอบที่ 7.55 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของกลุ่มเปรียบเทียบพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผล

เชิงจริยธรรมชั้นสูงมีคะแนนเฉลี่ยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง ($\bar{X} = 25.90$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง ($\bar{X} = 20.43$)

ผลที่พบในส่วนนี้กล่าวได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 1

2.2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูงของนักเรียนที่มีจิตลักษณะต่างกัน และได้รับการฝึกต่างกัน

การวิเคราะห์ส่วนนี้ต้องการตรวจสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งกล่าวว่า “นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตลักษณะสูง เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบอื่น ๆ” สมมติฐาน ข้อนี้คาดหวังว่าการที่นักเรียนที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันจะได้รับประโยชน์จากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูงแตกต่างกัน การวิเคราะห์ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางที่มีการฝึกเป็นตัวแปรอิสระตัวแรก และจิตลักษณะ(ครั้งละตัวแปร) เป็นตัวแปรอิสระตัวที่สอง ผลการวิเคราะห์ส่วนที่เป็นผลหลัก ซึ่งเป็นความแปรปรวนอันเนื่องมาจากตัวแปรการฝึก จะเป็นผลซ้ำกับการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มฝึกในการวิเคราะห์ที่ผ่านมา จึงไม่มีการแปลผลซ้ำอีก การวิเคราะห์ส่วนนี้จึงให้ความสนใจกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการฝึก กับตัวแปรจิตลักษณะเป็นสำคัญ

ความพร้อมทางจิต หมายถึง การเป็นผู้มีคะแนนจิตลักษณะสูง ตัวแปรจิตลักษณะที่ใช้เป็นของตัวแปรอิสระที่สอง ในการวิเคราะห์ครั้งนี้มี 3 ตัว เป็นจิตลักษณะตามทฤษฎีตันไม้จริยธรรมของควงเดียน พันธุมนาวิน(2543) คือ ความเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การวิเคราะห์พิจารณาความพร้อมทางจิตครั้งละตัว (ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4.2 – 4.4) และครั้งละ 3 ตัว (ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4.5) ผลการวิเคราะห์เป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์การความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรมเมื่อพิจารณาตามการฝึกและความเชื่ออำนาจในตน

Source of variation	df	SS	MS	F	Sig
การฝึก (ก)	1	444.43	444.43	54.63 ***	.000 ***
ความเชื่ออำนาจในตน(ข)	1	.03	.03	.004	.952
การฝึก(ก) กับความเชื่ออำนาจในตน(กxข)	1	.430	.430	.053	.819
ความคลาดเคลื่อน	56	445.61	8.14		
รวม	60				

จากตารางที่ 4.2 ไม่พบนัยสำคัญในความแปรปรวนของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการฝึกกับความเชื่ออำนาจในตน ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “นักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงเมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ”

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรมเมื่อพิจารณาตามการฝึกและการมุ่งอนาคต – ควบคุมตน

Source of variation	df	SS	MS	F	Sig
การฝึก (ก)	1	446.59	444.59	60.95 ***	.000 ***
การมุ่งอนาคต-ควบคุมตน(ข)	1	20.52	20.52	2.80	.100
การฝึก(ก) กับการมุ่งอนาคต-ควบคุมตน(กxข)	1	25.13	25.13	3.43	.069
ความคลาดเคลื่อน	56	410.32	7.33		
รวม	60				

จากตารางที่ 4.3 ไม่พบนัยสำคัญในความแปรปรวนของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการฝึกกับการมุ่งอนาคต – ควบคุมตน ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “นักเรียนที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีการมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ”

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรมเมื่อพิจารณาตามการฝึก และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

Source of variation	df	SS	MS	F	Sig
การฝึก (ก)	1	431.50	431.50	53.98 ^{***}	.000 ^{***}
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(ข)	1	2.50	2.50	.31	.578
การฝึก(ก) กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์(กxข)	1	5.91	5.91	.74	.393
ความคลาดเคลื่อน	56	447.66	7.99		
รวม	60				

จากตารางที่ 4.4 ไม่พบนัยสำคัญในความแปรปรวนของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ”

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเหตุผลเชิงจริยธรรมเมื่อพิจารณาตามการฝึก และความพร้อมทางจิต

Source of variation	df	SS	MS	F	Sig
การฝึก (ก)	1	432.99	432.99	54.22 ^{***}	.000 ^{***}
ความพร้อมทางจิต(ข)	1	7.06	7.06	.884	.351
การฝึก(ก) กับความพร้อมทางจิต(กxข)	1	1.88	1.88	.236	.629
ความคลาดเคลื่อน	56	447.18	7.98		
รวม	60				

จากตารางที่ 4.5 ไม่พบนัยสำคัญในความแปรปรวนของเหตุผลเชิงจริยธรรมตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการฝึกกับความพร้อมทางจิต ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงไม่สนับสนุน สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตสูงเมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตต่ำ”

3. ผลการวิเคราะห์หาตัวแปรทำนายสำคัญของการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพิ่มเติมนอกเหนือสมมติฐาน เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรต่างๆ ที่นำมาศึกษาในบทบาทของตัวแปรอิสระนั้น มีตัวแปรใดบ้างที่เป็นตัวทำนายสำคัญของการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ตัวแปรอิสระที่น่าเข้ามาวิเคราะห์ได้แก่ เพศ อาชีพผู้ปกครอง คะแนนเฉลี่ย กลุ่มฝึก ความเชื่ออำนาจในตน การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยตัวแปรที่มีค่าไม่ต่อเนื่อง อันได้แก่ เพศ อาชีพผู้ปกครอง กลุ่มฝึก ได้ถูกปรับให้เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) เสียก่อน สถิติวิเคราะห์ที่ใช้คือ การถดถอยพหุคูณทั้งแบบรวม (Enter) และแบบก้าวหน้า (Forward) ผลวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยมีตัวแปรทำนาย 7 ตัว

แบบวิเคราะห์	ตัวแปรทำนาย	ค่าเบต้า	เปอร์เซ็นต์ทำนาย
แบบรวม	7 ตัว	.016 ถึง .694	51.5
แบบก้าวหน้า	กลุ่มฝึก, เพศ	.702 และ .184	48.1

1. เพศ	2. อาชีพผู้ปกครอง	3. ผลคะแนนเฉลี่ย	4. กลุ่มฝึก
5. ความเชื่ออำนาจในตน	6. การมุ่งอนาคต – ควบคุมตน	7. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบรวม (Enter) พบว่าตัวแปรทำนาย 7 ตัวร่วมกันทำนายการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้ร้อยละ 51.5 โดยเบต้า (β) ของตัวทำนายมีตั้งแต่ .016 ถึง .694 เมื่อวิเคราะห์แบบก้าวหน้า (Forward) โดยใช้ตัวแปรชุดเดิมพบว่า มีเพียง 2 ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายสำคัญของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม คือ กลุ่ม (ฝึก หรือ ไม่ฝึก) เพศ (เพศชายหรือเพศหญิง) มีค่าเบต้า (β) เป็น .702 และ .184 ตามลำดับ โดยสองตัวแปรดังกล่าวร่วมกันทำนายการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ได้ร้อยละ 48.1

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ทั้ง 2 ข้อและการวิเคราะห์เพิ่มเติม ได้พบผลที่สำคัญคือ

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม มีการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

2. ไม่พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตต่างกัน ได้รับประโยชน์จากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงต่างกัน
3. เพศ การฝึก เป็นตัวแปรทำนายสำคัญของการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้กล่าวถึง การสรุปการวิจัย และอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญที่เป็น วัตถุประสงค์ของงานวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่น ที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงกับไม่ได้รับการฝึก ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

1.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการได้รับประโยชน์จากการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตลักษณะแตกต่างกัน

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

1.2.1 นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

1.2.2 นักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตสูง เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตต่ำ

1.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนวัยรุ่น ช่วยอายุ 13 – 15 ปี

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นนักเรียนจากประชากรดังกล่าว โดย เลือกรมาจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษาผู้ที่มีอายุ 13 – 15 ปีของโรงเรียนบ้านปงยางคก จังหวัดลำปาง ปีการศึกษา 2550 จำนวน 60 คน

1) ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องเรียนที่เลือกได้พิจารณาว่า นักเรียนมีลักษณะหลากหลายที่เป็นตัวแทนของนักเรียนวัยรุ่น อายุ 13 – 15 ปี ได้นักเรียนจำนวน 60 คน

2) สุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มวิจัย (Random Assignment)

2 กลุ่ม ได้กลุ่มละ 30 คน จากนั้นจับสลากให้เป็น กลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่ม และกลุ่มควบคุมหนึ่งกลุ่ม

1.3.3 เครื่องมือการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงซึ่งมีกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 10 กิจกรรม และกิจกรรมอย่างอื่นที่ใช้กับกลุ่มควบคุม

2) แบบวัดตัวแปร จำนวน 4 ชุด ได้แก่ แบบวัดตัวแปรอิสระ 3 ชุด และแบบวัดตัวแปรตาม 1 ชุด

1.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบสอบถามจิตลักษณะ และลักษณะทางชีวสังคม ก่อนที่จะมีการทดลอง

2) ดำเนินการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง กับกลุ่มทดลอง จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เป็นเวลา 10 วัน ส่วนกลุ่มควบคุม ให้ทำกิจกรรมอย่างอื่นที่มีใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ในวันและเวลาเดียวกัน

3) เมื่อเสร็จสิ้นการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ทำแบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

4) นำผลการสอบวัดทั้งสองครั้งมาตรวจให้คะแนน

5) นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

1.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และร้อยละ (%)

2) วิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัย ใช้สถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (2 way ANOVA) การวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณ โดยคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล

3) วิเคราะห์เพิ่มเติมหาตัวทำนายสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

1.4 ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1.4.1 นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

1.4.2 นักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตสูง และความพร้อมทางจิตต่ำ เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง จะได้รับประโยชน์ไม่ต่างกัน

1.4.3 ข้อค้นพบเพิ่มเติมคือ ได้พบว่าตัวแปรทำนายสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ได้แก่ กลุ่มฝึก (ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง หรือไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง) และเพศ โดยตัวแปรทั้งสองร่วมกันทำนายเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงได้ร้อยละ 48.1

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้พบ ผู้วิจัยสามารถ อภิปรายผลตามประเด็นสำคัญที่ได้ดังนี้

2.1 อภิปรายผลการวิจัยประเด็นที่ 1

ผลการวิจัยประเด็นที่ 1 พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึก ผลนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 ที่กล่าวว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างชัดเจน ที่ผลเป็นเช่นนั้นคาดว่าจะเป็นเพราะว่าชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงมีคุณภาพดี เพราะสร้างตามทฤษฎีของ Kohlberg ทฤษฎีขั้นไม่จริยธรรม และแนวคิด หลักการของกิจกรรมแนะแนว ทุกกิจกรรมจะกระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตั้งแต่ขั้นนำขั้นกิจกรรมหลัก ขั้นสรุป และเน้นให้นักเรียนนำข้อคิดที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น จึงนับว่าเป็นอีกชุดกิจกรรมหนึ่งที่มีการสร้างขึ้นอย่างมีคุณภาพ และใช้ฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวในการฝึกเพื่อพัฒนาจิตลักษณะ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ผลเป็นอย่างดี เช่น การศึกษาของ ศิริรัตน์ แสตนยานุกูล (2546) ใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มเพื่อฝึกพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนพระแม่มีราสารุประคิษฐ์ กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการฝึกเพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงชันกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกพัฒนาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม เช่นเดียวกับการศึกษาของอังคณา เมตุลา (2546) ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง ฝึกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัดนครพนม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการมีการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัมพร แสงวิเชียร (2546) ซึ่งศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุศบากราชราษฎร์บำรุง จังหวัดสกลนคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ การวิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของสุจิต บุญอารีย์ (2546) ได้ทำการทดลองฝึกอบรมเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมกับนักศึกษาสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี พบว่าการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม ส่งผลการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม งานวิจัยของ โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545) ได้ทำการทดลองการฝึกให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะที่พัฒนา และพฤติกรรมจริยธรรมของครู อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี ก็ได้พบว่าครูอาจารย์ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 100% มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่ฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม 0%

ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมาย หากดำเนินการสร้างอย่างถูกต้อง ตรงตามจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ต้องการพัฒนา และสอดคล้องกับวัยของผู้รับบริการแล้ว ชุดกิจกรรมแนะแนวจะเป็นเครื่องมือที่ใช้ฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงได้ผลดี และมีประโยชน์

2.2 อภิปรายผลการวิจัยประเด็นที่ 2

ผลการวิจัยประเด็นที่ 2 พบว่านักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตสูงและความพร้อมทางจิตต่ำ เมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงครั้งนี้ จะได้รับประโยชน์ไม่ต่างกัน เหตุที่ไม่พบความแตกต่างอาจเป็นเพราะว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับประโยชน์เท่าเทียมกัน และชุดฝึกพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงมีความเข้มข้นของเนื้อหาสาระ ทำให้นักเรียนประเภทใดก็สามารถได้รับประโยชน์เหมือนกัน ซึ่งผลที่พบดังกล่าวสอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ อังคณา เมตุลา (2546) ที่ศึกษาเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการ ที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์ จังหวัดนครพนม ซึ่งไม่พบนัยสำคัญในปฏิสัมพันธ์ของความแปรปรวนระหว่าง การฝึกกับจิตลักษณะ คือ นักเรียนที่มีจิตลักษณะสูงเมื่อได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่ได้รับประโยชน์สูงกว่านักเรียนที่มีจิตลักษณะต่ำที่ได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว แบบบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติมได้พบผลที่สอดคล้องกับการตรวจสอบสมมติฐาน กล่าวคือ พบว่าการฝึกเป็นตัวแปรทำนายสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรม และยังได้พบอีกว่า เพศเป็นตัวทำนายสำคัญของเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกตัวหนึ่งด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนสามารถนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ไปใช้ฝึกนักเรียนในระดับเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง

3.1.2 ผู้ที่จะนำชุดกิจกรรมแนะแนวที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ ควรศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน และควรติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยโดยตรง ทั้งนี้เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจในการฝึก และสามารถนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงไปใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาผลการฝึกด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมกับนักเรียนช่วงอายุอื่น ๆ โดยปรับกิจกรรมแนะแนวให้เหมาะสมกับวัย

3.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุผลสมทบอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการฝึกพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง แล้วนำปัจจัยสำคัญที่พบมาจัดทำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนานักเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*
กรุงเทพมหานคร กรมศาสนา
- _____ . กระทรวงศึกษาธิการ (2544) “สาระสำคัญและแนวดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของแผน
พัฒนาการแนะแนว” ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2545-2549)
- _____ . กระทรวงศึกษาธิการ (2545) “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542”
กรุงเทพมหานคร กรมศาสนา
- โกศล มีคุณ (2524) “การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวม
บทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา” ปรินญาณีพันธ์ การศึกษาคุญธิบัณฑิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- _____ . (2533) การวัดจริยธรรม วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี
- _____ . (2544) “การแนะแนว จริยธรรมและจรรยาวิชาชีพ” ใน *ประมวลชุดวิชาหลักการและ
แนวคิดทางการแนะแนว* หน่วยที่ 1 หน้า 8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- _____ . (2549) “องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม” ใน *การประชุมเชิงปฏิบัติการ
โครงการนวัตกรรมการดำเนินงานพัฒนาจิตผู้เยาว์เพื่อเพิ่มทุนมนุษย์แก่สังคมไทย*
วันที่ 16-19 สิงหาคม 2549 ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพมหานคร สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- โกศล มีคุณ และณรงค์ เทียมเมฆ (2545) “ผลของการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อจิตลักษณะ
และพฤติกรรมจริยธรรมของครู” ใน *ทุนอุดหนุนการวิจัยโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัย
และพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- งามตา วณินทานนท์ (2549) “องค์ความรู้เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” ใน *การประชุมเชิงปฏิบัติการ
โครงการนวัตกรรมการดำเนินงานพัฒนาจิตผู้เยาว์เพื่อเพิ่มทุนมนุษย์แก่สังคมไทย*
วันที่ 16-19 สิงหาคม 2549 ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพมหานคร สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- จิรพรรณ สุขตลอดชีพ (2539) “ผลของการแสดงบทบาทสมมุติที่มีต่อการยกระดับเหตุเชิงจริยธรรม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพมหานคร” ปรินญาณีพันธ์
กศ.ม.มศว.ประสานมิตร

- ชัยขงค์ พรหมวงศ์ (2533) “สันนิเวทนาการ” ใน *ประมวล สารคดีวิชาเทคโนโลยีและสื่อการสอน*
 หน่วยที่ 2 หน้า 113 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2546) “ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมประหยัดทรัพยากรของอาจารย์ใน
 สถาบันราชภัฏ” รายงานการวิจัย *ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนา
 ระบบพฤติกรรมไทย* สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- คณัย งามมานะ (2545) การเปลี่ยนแปลงและยุทธศาสตร์การพัฒนางานแนะแนวของโรงเรียน
 มัชฌมศึกษาในสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร ใน *ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทวิจัย
 เพื่อพัฒนาการศึกษาเงินบำรุงการศึกษา สถาบันราชภัฏสกลนคร* ปี 2542 – 2543
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) *จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษาเล่ม 2* กรุงเทพมหานคร
 ไทยวัฒนาพานิช
- _____ (2531) *จิตวิทยาสังคมกับการพัฒนา การบรรยายสำหรับนักศึกษาปริญญาโท
 คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- _____ (2538) *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนานุคคล ดำราชันสูง
 ทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*
- _____ (2543) *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนานุคคล กรุงเทพมหานคร :*
 โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- _____ (2549) “การพัฒนาเยาวชน ให้ดี- เก่ง- มีสุข ตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม”
 ใน *การประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการ นวัตกรรมการแตงนิทานพัฒนาจิตผู้เยาว์
 เพื่อเพิ่มทุนมนุษย์แก่สังคมไทย* วันที่ 16-19 สิงหาคม 2549 ณ โรงแรมรามารการ์เดนส์
 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม (2520) “จริยธรรมของเยาวชนไทย”
*รายงานการวิจัยฉบับที่ 21 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร*
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2540) “ความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย :
 การปลูกฝังอบรม และคุณภาพชีวิต” คณะพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ทิพวรรณ ลิ้มสุขนิรันดร์ (2535) “ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน”
*ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร*

- ทีศนา เขมมณี (2545) *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน* กรุงเทพมหานคร
นิชินแอดเจอร์ ไทซิ่ง กรุ๊ป
- ธิดารัตน์ กันติวงศ์ (2546) “การสอนโดยให้เลียนแบบจากตัวแบบเพื่อพัฒนาการให้เหตุผลเชิง
จริยธรรมในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- บุญเกื้อ ควรวาเวช (2529) *นวัตกรรมทางการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน
- บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) “การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์ (2536) “ผลของการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย
อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร” กรุงเทพมหานครปริญญาโททางการศึกษา
มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- บุษบากร ตัฒทววรรณ (2545) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง
ตามแนวคิดของคูเปอร์สมิท และพฤติกรรมเรียนที่พึงประสงค์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในโรงเรียนเขलगันคร จังหวัดลำปาง”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ในการทำงานของครูประถมศึกษา
ในจังหวัดเชียงราย” วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ปราณี รามสูต (2533) “ทักษะการจัดกิจกรรมแนะแนวในคาบเรียน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
การประสานงานวิชาชีพการแนะแนว* หน่วยที่ 7 หน้า 271 นนทบุรี มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ผ่องพรรณ แว่ววิเศษ (2534) “จิตลักษณะสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น”
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ฝ่ายวิชาการ บริษัทสกายบุ๊กจำกัด (2545) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9*
พ.ศ.2545-2549 ปทุมธานี

- ฝ่ายวิชาการ บริษัทสกายบุ๊กจำกัด (2550) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10*
พ.ศ.2550-2555 ปทุมธานี
- พิทยาภรณ์ พิทยาภรณ์ (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อปรับพฤติกรรมก่อน
ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พิไลพร ไชยพูล (2545) “การพัฒนาระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องความมีวินัยในตนเอง
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนไส สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษา อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา” รายงานการวิจัย ทูลอดหนุน
การวิจัยจากคณะกรรมการการวิจัย การศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม
เขตการศึกษา 3
- เพ็ญญา หงส์ทอง (2543) “ผลการใช้บทบาทสมมติต่อระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชิวทวนวิทยาสามัคคี อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- รุ่งรัตน์ ไกรทอง (2537) “ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความ
เอื้อเฟื้อของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร”
กรุงเทพฯ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- รุจิเรศ พิษิตานนท์ (2545) “ปัจจัยทางจิตสังคมเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมฉลาดเลือกกินของนักเรียนวัยรุ่น
ตอนปลาย” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์
- วัชรีย์ ทรัพย์มี (2545) “การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม” ใน *ประมวลสาระชุด
วิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 12 หน้า 150-153 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- วิชัย เอียดบัว (2534) ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของ
ครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ศิริรัตน์ แสนยานุกูล (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนา
แรงจูงใจสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มาลีสาธิตประดิษฐ์
กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

- ศุภชัย สุพรรณทอง (2544) ปัจจัยทางจิต และสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างมี
จริยธรรมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สกล เทียงแท้ และสุมิตรา เจิมพันธ์ (2546) “ผลการฝึกจิต-พฤติกรรมแบบบูรณาการต่อ
พฤติกรรมการขับขี้อย่างปลอดภัยของนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น” รายงานวิจัยทุน
อุดหนุนการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- สมร ทองดี และปราณี รามสูตร (2545) “แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว” ใน *ประมวล
สาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 9 หน้า 20-29
นันทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2545) *แผนการศึกษาแห่งชาติ
(พ.ศ.2545-2549)* กรุงเทพมหานคร พริกหวานกราฟฟิค
- สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตการศึกษา 6 (2543) กลุ่มวิจัยและพัฒนา
รายงานการวิจัยการพัฒนาคุณลักษณะทางจิตพิสัยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
ในสถานศึกษานำร่อง เพื่อการพัฒนาจิตพิสัยของเขตการศึกษา 6
- สุดใจ บุญอารีย์ (2546) “ผลการฝึกความสามารถด้านการรู้คิดและความสามารถในการใช้เหตุผล
เชิงจริยธรรมที่มีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมของนักศึกษา” รายงานการวิจัย
ทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- อดุลย์ เขียวมูล (2548) “การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร
- อรพิน แจ่มสุข (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการประหยัดของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีราษฎร์ จังหวัดชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต (การแนะแนว) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อังคณา เมศุลา (2546) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวบูรณาการที่มีต่อการรู้จักและเห็นคุณค่าใน
ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนสหราษฎร์รังสฤษดิ์
จังหวัดนครพนม” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- อัมพร ชนะทอง (2546) “การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้านความมีน้ำใจ” ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพลับพลา จังหวัดนนทบุรี
- อัมพร แสงวิเชียร (2545) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุศบารายณ์บำรุง จังหวัดสกลนคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Kohlberg, L. (1964) “Development of moral character in moral ideology. In Hoffman, M.L., and Hoffman. I.V. (Eds.)” *Review of child Development Research*, 1, 83-432.
- Likert, R.A. (1932) “A technique for the measurement of attitudes”. *Arch Psychol.* 14(2), 104-120.
- Piaget, J. (1932) *The Moral Judgment of the child*, London : Harcourt. Brace.
- Rest, J., Narvaez D, Thoma S.J., Bebeau M.J.. (1999) “DIT2 : Devising and Testing a Revised Instrument of Moral Judgment”. *Journal of Educational Psychology*. Vol.91 No.4 664-659

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ รองศาสตราจารย์ ฤกษ์ชัย คุณูปการ
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
 วุฒิการศึกษา กศ.ม.จิตวิทยาสังคม จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ เชี่ยวชาญด้านการวิจัย
 ได้รับแต่งตั้งเป็นรองศาสตราจารย์ สาขา การศึกษา
 ได้รับรางวัลชมเชยการทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมประชาธิปไตย
 จาก สภาวิจัยแห่งชาติ

2. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุษณีย์ เย็นสบาย
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 วุฒิการศึกษา กศ.ม.การแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ เชี่ยวชาญทางการแนะแนว
 วิทยากรเกี่ยวกับการแนะแนว
 เป็นอาจารย์แนะแนวเป็นเวลา 30 ปี

3. ชื่อ นางลัดดาวัลย์ โค้วตระกูล
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 วุฒิการศึกษา กศ.ม.การแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ เป็นครูแนะแนวเป็นเวลา 22 ปี
 วิทยากรของกรมวิชาการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ
 เทคนิคเชิงจิตวิทยา
 นักจิตวิทยาดีเด่นของกรมวิชาการปี 2544

ที่ ศธ 0522.16 (ป)/ 155

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 27 มีนาคม 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ฤกษ์ชัย คุณูปการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวพิน อริยะเครือ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชา การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่องผลการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว ตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าวนักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน เครื่องมือแบบวัดและกิจกรรมแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 155

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 27 มีนาคม 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุษณีย์ เย็นสบาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวสุพิน อริยะเครือ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชา การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลการฝึก เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรม แนะนำตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ชั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน เครื่องมือแบบวัดและกิจกรรมแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 155

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

วันที่ 27 มีนาคม 2550

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางลัดดาวัลย์ ไคว์ตระกูล

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการวิทยานิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

เนื่องด้วย นางสาวสุพิน อริยะเครือ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชา การแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลการฝึก เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะแตกต่างกันด้วยชุดกิจกรรม แนะนำตามโครงการวิทยานิพนธ์ที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้าน เครื่องมือแบบวัดและกิจกรรมแนะแนว ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิทวธีรานนท์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ที่ ศธ 04131.0211/0๗๓

โรงเรียนบ้านปงยางคก ต.ปงยางคก
อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง 52190

25 พฤษภาคม 2550

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์อนุญาตให้ทดลองเครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งหนองขามวิทยา

เนื่องด้วย นางสาวพิน อริยะเครือ ตำแหน่ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านปงยางคก เป็นนักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลการฝึกเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูง ของนักเรียนวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะต่างกันด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว

ในการนี้ นางสาวพิน อริยะเครือ จำเป็นจะต้องทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยทดสอบประสิทธิภาพและทดลองเครื่องมือจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการวิจัยที่ได้ จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านในการอนุญาตให้ นางสาวพิน อริยะเครือ ได้ทดลองเครื่องมือตามวัน เวลาและรายละเอียดที่เสนอมาร่วมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญชัยมาตร ปันม้า)

รองผู้อำนวยการโรงเรียนฯ รักษาการในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปงยางคก

โทร. 0-5436-6334

โทรสาร 0-5436-6334

ภาคผนวก ข
เครื่องมือวิจัย(แบบสอบถาม)

**แบบสอบถาม
ความคิดเห็นของนักเรียน**

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มี ทั้งหมด 4 ตอน
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีทั้งหมด 5 ข้อ
  - ตอนที่ 2 แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับความคิดและการทำงาน มี 15 ข้อ
  - ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต มี 10 ข้อ
  - ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่มักจะเกิดขึ้นกับฉัน มี 15 ข้อ
2. โปรดอ่านคำชี้แจงก่อนตอบแบบสอบถามแต่ละตอนให้เข้าใจโดยละเอียด
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

**ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้
นางสุพิน อริยะเครือ
ครูผู้จัดกิจกรรมการฝึก**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำแนะนำในการตอบ

ขอให้นักเรียนเขียนตอบตรง.....ที่เว้นไว้ให้ หรือขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน

1. นักเรียนชื่อ .....สกุล.....
2. กำลังเรียนอยู่ชั้น ม.1   ม.2   ม.3
3. เพศ ชาย   หญิง
4. ผลการเรียนเฉลี่ยในปีการศึกษาที่ผ่านมา.....
5. อาชีพของผู้ปกครอง

☐ เกษตรกรรม	☐ กรรมกร – รับจ้าง	☐ ค้าขาย – ธุรกิจ
☐ รัฐวิสาหกิจ	☐ รับราชการ	☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 ความคิดและการทำงาน

คำชี้แจง ขอให้พิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงบนเส้น ..... ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. เพื่อน ๆ ลงความเห็นว่าคุณเข้าเป็นคนขยัน	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
2. คุณเข้าคิดว่าการเตรียมตัวอย่างเต็มที่เพื่อที่จะเรียนเรื่องสำคัญ ๆ นั้นเป็นสิ่งจำเป็น	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
3. เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใด คุณเข้าจะทุ่มเทความพยายามให้กับงานนั้น	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
4. คุณเข้ามักจะเรียนได้ดีมากกว่าที่ตั้งใจเอาไว้เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
5. หลายครั้งที่คุณเข้าคิดว่า ความมุ่งมั่นจะเรียนอย่างหนักเป็นสิ่งที่สุดยอดแล้ว	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
6. คุณเข้าชอบทำงานที่ครูมอบหมายที่ต้องใช้ความรับผิดชอบสูง	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
7. คุณเข้าชอบคิดฝันถึงชีวิตที่อยู่อย่างสบาย ๆ โดยไม่ต้องเรียนหนังสือ	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
8. คุณเข้าเป็นคนไม่ค่อยว่าง จึงมีสิ่งที่จะต้องทำอยู่ตลอดเวลา	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
9. คุณเข้ามุ่งมั่นที่จะเรียนเพื่ออนาคตที่ดี	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ข้าพเจ้าจะมีความสุขมาก หากได้รับการยอมรับจากครูและเพื่อนว่าเป็นคนเรียนเก่ง
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
11. ข้าพเจ้ายกย่องคนที่ตั้งใจ และพยายามเรียนจนได้ผลการเรียนดีมา ๆ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
12. ข้าพเจ้าสามารถศึกษาวิชาใดวิชาหนึ่ง ได้ติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยไม่เบื่อหน่าย
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
13. เมื่อเริ่มต้นทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะพยายามทำงานกระทั่งสำเร็จ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
14. ข้าพเจ้าพยายามพัฒนาและปรับตนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
15. เป็นที่ยอมรับในห้องเรียนว่า ข้าพเจ้าทำงานได้ผลดี
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัจจุบัน – อนาคต

คำชี้แจง ขอให้พิจารณาว่าข้อความต่อไปนี้ตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ลงบนเส้น ..... ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. ข้าพเจ้าคิดว่าการกระทำความดีโดยขาดผู้รู้เห็นเป็นการกระทำที่สูญเปล่า
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
2. การวางแผนล่วงหน้าเป็นการกระทำที่ไร้ประโยชน์เพราะสิ่งต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

3. สิ่งตอบแทนที่ดีที่สุดในการทำงานคือ คะแนน หรือคำชมเชยจากครู
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
4. การได้อยู่ในถิ่นต่างแดน ข้าพเจ้าคิดว่าจะทำให้เราทำอะไรก็ได้ เพราะไม่มีใครรู้จักเรา
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
5. หากข้าพเจ้าพบเห็นของที่อยากได้มาก แม้มีราคาแพงข้าพเจ้าก็จะตัดสินใจซื้อ และขอมอบคอมในภายหลัง
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
6. ข้าพเจ้ามักจะทนไม่ไหวหากต้องการหรืออยากได้สิ่งใดมาก แต่ต้องรอคอยนาน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
7. ข้าพเจ้าเป็นคนตรง กล้าพูด กล้าทำ และมักจะทำทันทีที่คิดได้ แม้ยังไม่ใช้เวลาที่เหมาะสมก็ตาม
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
8. ในการประชุม หากมีการพูดถึงสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย ข้าพเจ้าก็จะคัดค้านทันทีโดยไม่ต้องรอโอกาส หรือจังหวะที่เปิดให้ข้าพเจ้าพูด
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
9. ข้าพเจ้าไม่เคยคิดเลยว่า หากเรียนสำเร็จแล้วจะไปทำงานอะไร
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
10. หากข้าพเจ้าเห็นว่า การทำดีของข้าพเจ้าไม่ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าข้าพเจ้าจะหยุดการกระทำดีนั้นทันที
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ก่อนข้างจริง   ก่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ตอนที่ 4 สิ่งที่มีจะเกิดขึ้นกับฉัน

คำแนะนำในการตอบ

ให้นักเรียนอ่านข้อความต่อไปนี้อย่างตั้งใจ แล้วพิจารณาว่าข้อความใด ตรงกับความรู้สึก หรือเรื่องที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ตรง ..... เหนือระดับ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เพียงระดับเดียว ข้อความมีทั้งหมด 15 ข้อ ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ

ข้อความให้ตอบ

1. ฉันมักถูกกล่าวหาว่าทำผิดทั้งๆที่ไม่ได้ทำ

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
2. ถ้าเราโชคดีตั้งแต่เช้า ก็หวังได้ว่าสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในวันนั้นก็จะดีหมด

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
3. เป็นการยากที่จะชักจูงเพื่อนให้เชื่อตาม

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
4. แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่ฉันจะทำให้แม่เปลี่ยนใจในเรื่องใด

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
5. เมื่อฉันทำสิ่งใดผิดพลาด ฉันรู้สึกว่าคุณไม่สามารถที่จะทำให้นั้นกลับถูกต้องได้

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
6. ทางที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา คือพยายามไม่คิดถึงปัญหานั้น

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
7. ถ้าฉันทำการบ้านมากจะช่วยให้ฉันเรียนได้คะแนนดีขึ้น

.....	.....	.....	.....	.....	.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. คนอื่นจะชอบฉันหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกรกระทำของตนเอง
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
9. เมื่อมีคนไม่ชอบเรา เราไม่มีทางจะแก้ไขอะไรได้
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
10. ฉันเชื่อว่าปัญหาต่างๆจะคลี่คลายได้เอง โดยที่ฉันไม่จำเป็นต้องไปยุ่งเกี่ยวกับมัน
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
11. ฉันรู้สึกว่าจะไม่คุ้มค่าที่จะพยายามทำอะไรอย่างเต็มที่ เพราะสิ่งต่างๆไม่เคยให้ผลตามที่เราพยายามเลย
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
12. ฉันเชื่อว่าคนที่เก่งทางการเล่นกีฬานั้นส่วนใหญ่เป็นเพราะเกิดมาเก่งเอง
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
13. ฉันรู้สึกว่ามีคนใจร้ายกับฉัน โดยที่ไม่มีเหตุผลเลย
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
14. ฉันรู้สึกว่ามีเด็กกรุ่นราวคราวเดียวกับฉันคิดจะทำร้ายฉัน ฉันมีทางที่จะหยุดยั้งเขาได้น้อยมาก
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
15. ฉันเชื่อว่าการวางแผนล่วงหน้าช่วยให้ทำสิ่งต่างๆได้สำเร็จมากกว่าการไม่วางแผนล่วงหน้า
- .....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

แบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบ
สถานการณ์ที่เป็นปัญหา

นางสุพิน อริยะเครือ
ครูผู้จัดกิจกรรม

*****

แขนงวิชาการแนะแนว
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามการตัดสินใจเมื่อพบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ฉบับนี้ประกอบด้วย สถานการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจจำนวน 7 สถานการณ์ ขอให้นักเรียนอ่านแต่ละสถานการณ์อย่างตั้งใจ โดยสมมติว่าตนเองอยู่ในสถานการณ์แต่ละเรื่อง และได้ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำอย่างไร อย่างหนึ่ง ลงไปตามสถานการณ์นั้น

ขอให้นักเรียนคิดโดยตนเองก่อนว่า นักเรียนตัดสินใจเช่นนั้น เพราะเหตุใด เมื่อคิด เหตุผลได้แล้วให้นักเรียนเขียนเหตุผลของนักเรียนลงที่เส้น ..... ที่กำหนดให้

เรื่องที่ 1 ปวดท้อง

ที่กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายในอำเภอมีการจัดงานแข่งขัน และมีการประกวดร้องเพลงด้วย วิชาตั้งใจจะไปประกวดร้องเพลงเพื่อชิงรางวัล และเธอได้ฝึกซ้อมมาอย่างดีแล้ว เมื่อใกล้เวลาทำการแข่งขัน เจนจิราซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าประกวดคนหนึ่งเกิดปวดท้องอย่างรุนแรง แต่ไม่มีใครช่วย เพราะเธอมาคนเดียวเจนจิราองวิชาด้วยสายตาวิงวอน

ถ้านักเรียนเป็นวิชาจะช่วยพาเจนจิราไปส่งโรงพยาบาล เพราะ.....

.....

.....

เรื่องที่ 2 ขี้หนอโดยสาร

เขารู้สึกเหนื่อยล้าจากการทำกิจกรรมที่โรงเรียนทั้งวัน เมื่อได้นั่งรถทำให้เขารู้สึกสบายขึ้น ต่อมาได้จอดรับชายคนหนึ่งที่มีร่างกายสูงใหญ่ เขาสังเกตเห็นว่าชายดังกล่าวหน้าซีด ท่าทางไม่สบาย และได้มายืนตรงหน้า และจ้องหน้าเขา เขาลังเลอยู่สักครู่จึงอุกให้ชายผู้นั้นนั่งแทน

ถ้านักเรียนเป็นเขาก็คงจะทำเช่นนั้น เพราะ.....

.....

.....

เรื่องที่ 3 ไข่เล็ดออก

ทางจังหวัดประกาศข่าวว่าไข่เล็ดออกกระบาด มีนักเรียนป่วยเป็นไข่เล็ดออก เป็นจำนวนมากที่ต้องการ โโลหิต เพื่อช่วยผู้ป่วยหนักหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่ จึงมารับ บริจาค โโลหิตที่โรงเรียน

ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์นี้ นักเรียนจะตัดสินใจไม่ร่วมบริจาค เพราะ.....

.....
 .....

เรื่องที่ 4 เงินหล่น

วันหนึ่งวิยะดาไปตลาดในเมือง ขณะเดินซื้อของ วิยะดาเห็นกระเป๋าเงินตกอยู่ที่พื้น และขณะนั้น ไม่มีใครเห็น วิยะดาเก็บกระเป๋าเงิน และเปิดพบว่า มีเงินจำนวนมากและมี บัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าของกระเป๋าอยู่ด้วย วิยะดาเกิดความรู้สึกขัดแย้งอยู่สักครู่ ในที่สุด ก็ตัดสินใจที่จะคืนของทั้งหมดแก่เจ้าของ

ถ้าเป็นนักเรียนก็ตัดสินใจเช่นเดียวกับวิยะดา เพราะ.....

.....
 .....

เรื่องที่ 5 โทรศัพท์มือถือ

ขวัญใจอยากได้โทรศัพท์มือถือใช้เหมือนกับเพื่อนๆ แต่ฐานะทางบ้านยากจน ขณะที่เธอกำลังจะกลับบ้าน เมื่อเดิน ไปถึงหน้าประตูโรงเรียน ขวัญใจเห็น โทรศัพท์มือถือ ซึ่ง มีคนทำตกอยู่ที่พื้น

ถ้านักเรียนเป็นขวัญใจจะรีบนำโทรศัพท์ไปประกาศหาเจ้าของ เพราะ.....

.....
 .....

เรื่องที่ 6 ภัยธรรมชาติ

สมาลีจะนำเงินที่เหลือมาจากโรงเรียนหยอดกระปุกออมสินที่บ้านทุกวัน โดยตั้งใจว่าเมื่อได้มากพอจะนำไปซื้อของเล่นที่อยากได้มานาน วันหนึ่งเกิดน้ำป่าไหลบ่าอย่างรุนแรงเข้าท่วมหมู่บ้าน ในตำบลใกล้เคียง เหตุการณ์ดังกล่าวมีบ้านหลายหลังเสียหาย และหลายครอบครัวได้รับความเดือดร้อน ได้มีตัวแทนจากหมู่บ้านนั้นมาขอรับความช่วยเหลือโดยขอบริจาคเงินและสิ่งของ สมาลีจึงตัดสินใจนำเงินที่เก็บออมมาบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติดังกล่าว

ถ้านักเรียนเป็นสมาลีก็จะทำเช่นนี้ เพราะ.....

.....

.....

เรื่องที่ 7 ซื่อของใจ

มยุรีจำเป็นต้องซื้อของใจ แต่พ่อค้าเรียกราคาแพงกว่าปกติ เพราะรู้ว่ามยุรีจำเป็นต้องใช้ของสิ่งนั้น แต่บังเอิญพ่อค้าทอนเงินเกินมาให้มยุรี มยุรีคิดอยู่ครู่หนึ่งแล้วคืนเงินที่เกินให้แก่พ่อค้าไป

ถ้านักเรียนเป็นมยุรีก็จะคืนเงินให้แก่พ่อค้าเช่นเดียวกัน เพราะ.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสุพิน อริยะเครือ
วัน เดือน ปีเกิด	16 พฤศจิกายน 2501
สถานที่เกิด	อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ทั่วไป) วิทยาลัยครูลำปาง พ.ศ.2526
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านปงยางคก อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
ตำแหน่ง	ครู ชำนาญการพิเศษ